

euro

42

Ve spolupráci s

FT
FINANCIAL
TIMES

www.tydenikeuro.cz

Formule 1 v Brně!

To není vtip ani sci-fi, ale reálná možnost,
o které dnes jednájí diplomaté, právníci i politici

21. 10. 2024 CZ 69 Kč SK 3,60 €

Future of Export Summit 2024

12. listopadu 2024 | 10.00 – 14.30
Cubex Centrum Praha | Vstup zdarma

Staňte se součástí třetího ročníku **prestižní akce přinášející nejnovější trendy v mezinárodním obchodě!**

Na summitu vystoupí **35 odborníků** na export, AI, digitální a fintechové nástroje pro MSP a prezentaci na zahraničních trzích, a to v rámci **17 prezentačních bloků**. Jaká témata zazní?

- České investice v zahraničí: trendy a potenciál
- Reinvestice pro silnější českou ekonomiku
- Born to be global: Úspěch českých startupů ve světě
- Co jsme získali a co nás čeká po 20 letech v EU
- Digitální revoluce v zahraničním byznysu
- Překonávání bariér při vstupu na zahraniční trhy
- Jak zazářit v zahraničí
- ASEAN: brána k příležitostem v jihovýchodní Asii

Na místě budete mít také možnost individuálních konzultací se zástupci společností EGAP, Komerční banka, Letiště Ostrava a PETERKA & PARTNERS.

Akce je vhodná pro podnikatele, CEO, obchodní ředitele, exportní a marketingové manažery.

www.czechtrade.cz/future-of-export-summit-2024

Pohádky o autíčkách

Martin Rychlík
rychlik@tydenikeuro.cz

Bylo mi devět let, psal se 10. srpen 1986. Docela dobře si vzpomínám, jak jsem prázdniny trávil u babičky v Náchodě-Bělovsi, kde moji tři bratránci – velcí fanoušci aut, motorek a motorismu vůbec – hltali zprávy ze závodů formule 1. Tentokrát to bylo jiné: poprvé se jela Grand Prix za železnou oponou, v Maďarsku a na nově zbudovaném okruhu, který proslul jako Hungaroring. Maďarskou Velkou cenu, jedenáctý závod v šestnáctikolovém seriálu F1, tehdy vyhrál Nelson Piquet s monopostem Williams-Honda před dalším Brazílciem Ayrtonem Sennou ze stále Lotus-Renault. Třetí skončil Brit Nigel Mansell rovněž s Williamsem.

Formule za humny! To byla bombastická událost. Jen pro připomínku: na tehle absolutně „kapitalistický“ závod plný peněz, reklam, západních aut a lepých slečen na startovním gridu se přišlo v teplém létě podívat 200 tisíc diváků, což byl po celou dekádu návštěvnický rekord (který o deset tisíc duší navíc padl až v roce 1995 při GP v Adeleide). Na okruh kousek od Budapešti, který hostil první maďarskou Velkou cenu F1 po plných padesáti letech, přijela i řada fanoušků ze zemí „socialistického bloku“ – včetně Československa, pochopitelně.

Matně si ještě trochu vybavuji, jak i na dálku to byl pro nás, malé kluky, kteří si hráli s těžce sháněnými autíčky z Tuzexu anebo s autodráhou (měl jsem cenný model Ligier), ohromný zážitek.

Natož pak pro ty, kteří spatřili reálného Piqueta, Sennu, Mansella či Prosta přímo v ostré akci! Řadě lidí se tehdy – jen 200 kilometrů za Bratislavou – splnil dětský sen: okusili pachutí spálených gum, benzínu, a především Západu, který nakoukl na Východ.

Podobně teď svoji „pohádku o autíčkách“ sní Brno. Jak zjistil týdeník Euro (a píšeme o tom na straně 12 a dále), plány na zrod Velké ceny České republiky v závodech formule 1 nejsou až takovou sci-fi, jak by člověk čekal. Ne, není 1. dubna, není to apríl. Ani vtip na Brno, jež nemá metro, jen šaliny a možná si pořídí k tolik diskutovanému (a dotovanému) závodu silničních motorcyklů i událost seriálu F1. „Celkově se může jednat o zcela reálnou vyhlídku, pokud budou splněna všechna kritéria pro pořádání závodu,“ řekl týdeníku Euro funkcionář Nikolas Tombazis, šéf Mezinárodní automobilové federace (FIA) pro kategorii monopostů.

A proti není ani brněnská primátorka; motoristický byznys už přemýšlí, kde sehnat miliardu na licenci a jak rozvíjet závodní okruh. Co ekologové? Jak to bude s letištěm? To jsou otázky, jež se rojí a rojit budou... Každopádně připomeňme, že celý cirkus F1 v éře „po Berniemu Ecclestoneovi“ hledá nové příležitosti, směry i destinace a že efedničce rostou od roku 2021 celkové příjmy i provozní zisky, jak jsme v březnu publikovali v článku z partnerských Financial Times.

Vedení soutěže se rozhlíží do Ameriky, těží z netflixovské popularity, láká ke sledování mladé lidi a ženy, experimentuje i se „sprintovými“ závody. Do pár let zjistíme, zda do takovéto globální strategie zapadne i okruh pod Špilberkem... nebo je to jen čirá fantazie. ●

Obsah

Monitor

- 03 Editorial
- 06 Citáty
- 08 Ozvěny
- 10 Slůva / Komentář

Téma

- 12 Formule 1 v Brně.
To není sci-fi

Report

- 18 Kladná knižní nula
- 24 Oživení pod Alpami?
Snad už příští rok
- 28 Když je zisk ukrytý
hodně dobře a hluboko
- 32 Trable novodobých
chrámů
- 34 Financial Times:
Stane se Eli Lilly
bilionovou farmafirmou?

Panorama

- 40 Porsche je prostě
miláček
- 44 Opravdoví ptáci
už dávno neexistují!
- 46 Potravinářský průmysl
jako politicky citlivá sféra
- 50 Není sklep jako Sklep
- 52 České vládě došly peníze
na podporu elektromobilů
- 54 Společnost
- 56 Lidé a podniky
- 58 Samotné soláry a větrníky
změnu energetiky neroztočí

12

Formule 1 v Brně. To není sci-fi

Klíčová světová spojka pro formuli 1 Nikolas Tombazis týdeníku Euro řekl, že si umí představit závod F1 v Brně. Lobbují za to také dva nejvýše postavení Češi v Mezinárodní automobilové federaci FIA, akce se líbí i brněnské primátorce

18

Kladná knižní nula

Už téměř rok platí v Česku nulová daň z přidané hodnoty na knihy. Zákazníci to ale v nižších cenách publikací na první pohled nepoznají. Kam šly „ušetřené peníze“ a co to přineslo?

34

Stane se Eli Lilly bilionovou farmafirmou?

Díky boomu přípravků na hubnutí se společnosti daří. Může být v oboru první, kdo pokoří hodnotu bilionu dolarů. Investoři už ale vyhlíží varovné signály naznačující, že se blíží „vrchol nadšení“

40

Porsche je prostě miláček

Když už nemůžu další auta kupovat sám, snažím se přemluvit kamarády. Do Porsche už jsem takhle navezl dva a třetí je na dobré cestě, světil se designér Jan Plecháč

Bodujte s ORLEN apkou

Užívejte si odměny za body, které se sypou, ať tankujete, nebo nakupujete.

Stáhní si apkou zde

orlen.cz

„Kdybych nebyl kancléřem prezidenta Zemana, tak tady dneska vůbec nestojím.“

Bohabojný mučedník Vratislav Mynář stanul před krajským soudem ve Zlíně kvůli zneužití dotace. Jak by řekl protřelý klasik: „Je to kampaň, účelovka – a já to odmítám!“

„Myslím, že to po těch x letech stačilo.“

Bývalý velvyslanec ČR v NATO Jakub Landovský vystoupil ze socdemácké partaje. Zřejmě bystře usoudil, že bude lepší zmizet dřív, než se pod novou předsedkyní Janou Maláčovou-Venezuelou ocitne i s celou stráničkou v rudo-dezolátní koalici Stačilo!

„Česká republika se zachovala tak hanebně, jak se zachovala, když odmítla, že by mělo dojít (v Gaze) k příměří... Tak se za Českou republiku v tomto případě velmi stydím.“

Konečně! Soudružka Kateřina Konečná ze svazu Stačilo! dospívá k rozhodnutí, kdy se za demokratickou zemi v EU a NATO neskonale hanbí, takže by měla odevzdat občanku ČR a zažádat o azyl ve státech, za něž hrdě tluče pantem: v Rusku, Íránu, Číně nebo KLDR.

„Kdybych mohl naklonovat Karla Havlíčka a Alenu Schillerovou, tak by to bylo fajn.“

Kristovanoho... Zatímco předseda ANO Andrej Babiš sní o naklonování svých dvou nejvěrnějších maňásků, představa, že v první části Otázek Václava Moravce přivítáme Karla Havlíčka A, zatímco do druhé části přijal pozvání Karel Havlíček B, je naprosto děsivá.

„Stav digitalizace stavebního řízení je ještě horší než původní analýzy.“

Ministr dopravy Martin Kupka (ODS) potvrdil, že systém digitalizace stavebního řízení nefunguje. Ještě nás napadá: zkusili jste to podle známé ajťácké rady vypnout a zapnout?

RE.START PETYNKA

NOVÝ BYT, NOVÝ ZAČÁTEK

PRÉMIOVÉ BYDLENÍ
V SRDCI PRAHY 6

Více o nabídce
na petynka.restart.living

 geosan
DEVELOPMENT

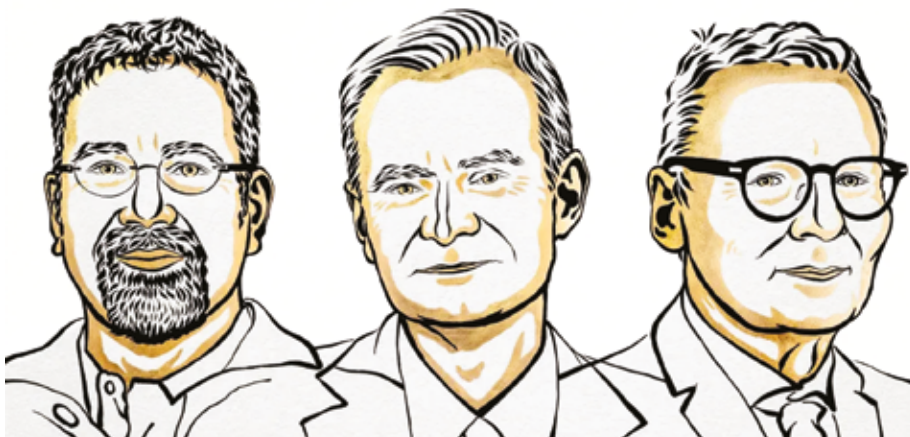

Průzkum: Typicky investují vzdělaní muži

Investování se v Česku aktivně věnuje 41 procent Čechů, nejčastěji mají uloženou částku do sto tisíc korun. Zjistil to Index prosperity a finančního zdraví Čechů, který sestavuje Česká spořitelna, Sociologický ústav Akademie věd ČR a portál Evropa v datech. Typickým investorem je podle průzkumu muž ve středních letech s vyšším příjmem. Průzkum také potvrdil, že Češi stále zůstávají velmi konzervativní, pokud dojde na zhodnocování peněz. Investování se sice věnuje 41 procent Čechů, drtivá většina lidí ale stále nejraději ukládá své peníze na spořicí účty. Celkově se své prostředky snaží zhodnotit dvě třetiny lidí, z nich pak více než 73 procent volí právě spořicí účty, které ale s ohledem na malý výnos nelze považovat za investici. Hlavním důvodem, proč lidé neinvestují, je nedostatek financí nebo nízké znalosti ohledně investic. Zatímco u zhodnocování peněz obecně byly patrné zejména rozdíly na základě vzdělání a příjmů, výhradně u investic se kromě těchto faktorů projevují i výrazné genderové rozdíly. „Z mužů, kteří své peníze zhodnocují, se přímo investicím věnuje 70 procent z nich. U žen to je pouze 54 procent,“ vysvětlil Tomáš Odstrčil, analytik Evropy v datech.

6,95

Vláda minulý týden schválila zvýšení platů politiků, soudců a státních zástupců o 6,95 procenta od ledna příštího roku. Navýšení navrhl ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka po kritice původního plánu na růst platů politiků o 13,7 procenta.

Nobelovka za ekonomii ocenila popsání rozdílů v prosperitě

Švédská královská akademie věd udělila cenu Sveriges Riksbank za ekonomické vědy pro rok 2024 Daronu Acemogluovi, Simonu Johnsonovi a Jamesi Robinsonovi „za studie o tom, jak se utvářejí instituce a jak ovlivňují prosperitu“. Letošní laureáti podle akademie prokázali význam společenských institucí pro prosperitu země. Společnosti se špatným právním řádem a institucemi, které vykořisťují obyvatelstvo, negenerují růst ani změny k lepšímu. Tři vědci působící na amerických univerzitách ve svém výzkumu mimo jiné ukázali, že jedním z vysvětlení rozdílů v prosperitě zemí jsou právě společenské instituce, které v nich byly zavedené během doby kolonizace. V zemích, jež byly v době kolonizace chudé, byly často zavedeny inkluzivní instituce. A to časem vedlo ke všeobecnému blahobytu obyvatelstva. „Snížení obrovských rozdílů v příjmech mezi zeměmi je jednou z největších výzev naší doby. Laureáti prokázali význam společenských institucí pro dosažení tohoto cíle,“ říká Jakob Svensson, předseda výboru pro udělení Ceny za ekonomické vědy.

Studentský Oscar pro Čechy

Mladí čeští filmaři Viktor Horák a Pavel Sýkora převzali v Londýně studentského Oscara za krátkometrážní drama *Krajan*. Absolventi písecké Filmové akademie Miroslava Ondříčka získali hlavní cenu v kategorii hraných snímků. Jejich film vypráví o setkání českého vdovce a německého důstojníka SS, obou sudetského původu, během silvestrovské noci roku 1944 v chalupě odstrížené od civilizace. *Krajan* uspěl v konkurenci více než 2 600 přihlášených filmů. „Doufáme, že nám to pomůže. Je tu mnoho nových příležitostí,“ řekl filmaři agentuře ČTK před začátkem ceremoniálu. Zisk prestižního ocenění jim přinesl mimo jiné možnost získat na osm měsíců zkušené mentory, kteří je budou školit.

Česko si v ekonomické svobodě pohoršilo

Česko je dvaadvacátou ekonomicky nejsvobodnější zemí ze 165 sledovaných států světa. Proti loňskému revidovanému žebříčku si pohoršilo o čtyři příčky. Vyplývá to z čerstvého žebříčku Economic Freedom of the World Index (index ekonomické svobody) kanadského institutu Fraser. Ekonomicky nejsvobodnější zemí světa je Hongkong, žebříček uzavírá Venezuela. Index funguje od roku 1996. Letos zveřejněné údaje vycházejí z dat roku 2022. Index se skládá z pěti ukazatelů, které se týkají velikosti státního sektoru, úrovně právního státu, mezinárodního obchodu nebo celkové regulace. Dalším faktorem je měnové prostředí dané zemí a inflační prostředí.

Exkluzivní ceny a dvouletá záruka pro firmy

Notebook Lenovo V15 G4 AMN

- Procesor AMD Ryzen™ 5 7520U, Windows 11
- 15,6" TN antireflexní Full HD displej, 1 920 × 1 080
- RAM 8 GB LPDDR5, SSD 512 GB, rychlé nabíjení
- Bezpečnostní čip pro šifrování dat

Lenovo

Komentář

Hazardní rozpočtová nedůvěra

Petr Fischer
fischer@tydenikeuro.cz

V devadesátých letech 20. století se Češi učili, že státní rozpočet je něco jako „posvátná kráva demokracie“. Koneckonců „peníze jsou moc“, říkával Václav Klaus, a politika spočívá v jejich výběru a přerozdělování. Když se do rozpočtu něco napíše, platí to, i kdyby čert na koze jezdil. Drželo se to. Dokonce první porevoluční česká politická krize začala tím, že se v rozpočtu objevila díra, s níž nikdo nepočítal, a proto se škrvalo, dělaly speciální schůze Sněmovny, aby rozpočet vyšel, jak byl schválen.

Rozpočet – nejdůležitější zákon roku! Tato porevoluční mantra je dnes považovaná za mýtus a zbytečné hysterizování politiky. Svědčí o tom i vyjádření předsedy vlády Petra Fialy ke zjištění Národní rozpočtové rady (NRR). Ta upozornila, že v mnoha ohledech je rozpočet na příští rok nerealistický, kromě toho, že nedodrhuje schválenou trajektorii konsolidace

veřejných financí, kterou vláda prodávala jako svůj největší výkon.

Premiérovi přišlo malicherné bavit se o „pár desítkách miliard“, když má rozpočet rozsah více než dva biliony korun. Když takto argumentoval Miloš Zeman, byl to pro ODS a další vládní strany výraz politické neodpovědnosti. Dnes je zemanovská alibistická rétorika politickým standardem, který omluví cokoli. Přitom námitky NRR vůči rozpočtu na rok 2025 jsou konkrétní a férové.

Na emisních povolenkách, jejichž cena klesá, se skutečně vybere až o 20 miliard korun méně, rozpočtové díry jsou i na jiných místech. Až doposud se reálnost, či nereálnost rozpočtu odvíjela od (ne)přesnosti odhadů ekonomického vývoje. Nejznámějším omylem je schválení rozpočtu ministra financí za TOP 09 Miroslava Kalouska, který před patnácti lety vycházel z odhadu růstu 4,8 procenta HDP, přičemž

už v té době přiznal, že je to iluze. Ekonomika se nakonec v důsledku globální krize propadla o dvě procenta, Kalouskova teze, že „není jednoduchá rovnice mezi růstem HDP a příjmy rozpočtu“, se nepotvrdila.

Premiér Fiala jde ještě riskantnější cestou. Bagatelizuje rozpočtové výpadky, kde ona Kalouskova jednoduchá rovnice existuje, a shazuje tím autoritu instituce, kterou si česká společnost vytvořila ke kontrole rozpočtové politiky. Těžko pak autenticky bojovat proti antisystémovým stranám, když sama vláda étos problematizuje tím, že zpochybňuje roli kontrolních institucí, jako je NRR.

Rozpočet by měl sedět všude, kde to jde. Jedná se přece o zákon, od něž se odvíjí úspěch a neúspěch politiky státu. Ale také důvěra v systém liberální demokracie a volného trhu, o něž se Fialova vláda přece tolik bojí. ●

Rozpočet by měl sedět všude, kde to jde.
Jedná se přece o zákon, od něž se odvíjí
úspěch a neúspěch politiky státu.

JUTTY ● ● ●
GROUP S.R.O.

- ✓ **GRAFICKÉ STUDIO**
- ✓ **MALONÁKLADOVÝ TISK**
- ✓ **VELKOFORMÁTOVÝ TISK**
- ✓ **OFSETOVÝ TISK**
- ✓ **3D TISK**
- ✓ **REKLAMNÍ PŘEDMĚTY**

Na Příkopě 17, 110 00 Praha 1

www.jutty.cz

Formule 1 v Brně.

To není sci-fi

Klíčová světová spojka pro formuli 1 Nikolas Tombazis týdeníku Euro řekl, že si umí představit závod F1 v Brně. Lobbují za to také dva nejvýše postavení Češi v Mezinárodní automobilové federaci FIA, akce se líbí i brněnské primátorce

Ondřej Koutník
koutnik@tydenikeuro.cz

Pohled na nelítostné závody formule 1, kde řidiči, manažeři i majitelé týmů jedou na plný plyn na dráze i mimo ni. Jako úvodní větu si tohle přečtou po celém světě desítky milionů diváků, kteří se pustí do sledování úspěšné dokumentární série *F1: Touha po vítězství* z dílny Netflixu. A teď si představte, že v některé další řadě seriálu by mohla být i epizoda z Brna.

Na Masarykově okruhu v Brně by se v příštích letech vedle motorkářského šampionátu MotoGP (vrátí se od roku 2025) skutečně mohl pořádat i závod F1. Iniciativa probíhá jak na české straně, tak na mezinárodní úrovni.

Týdeník Euro zjistil, že pro zapojení Česka do programu F1 je nejvýše považována osoba ohledně formulí v rámci Mezinárodní automobilové federace (FIA) Nikolas Tombazis. „Celkově se může jednat o zcela reálnou vyhlídku, pokud budou splněna všechna kritéria pro pořádání závodu,“ potvrdil Euru šéf FIA pro oblast monopolů.

Ocenil rozvoj motoristického sportu v Česku, vyzdvihl Středoevropskou rallye, která je součástí mistrovství světa v rallye (WRC) a minulý čtvrtek a pátek si ji fanoušci motorsportu mohli v Česku užít. K tomu je třeba připočíst od roku 2025 i závody motorek na brněnském okruhu, kde by se podle Tombazise mohly - po technických úpravách - v příštích letech prohánět i formule.

„Teoreticky by se na historickém brněnském okruhu mohl v budoucnu uskutečnit závod F1. Je zřejmé, že by bylo

nutné provést rozsáhlé práce na homologaci okruhu podle nejnovějších bezpečnostních a technických norem a FIA by v tomto procesu hrála důležitou roli. Kromě toho by se muselo s promotérem dohodnout jeho zařazení do kalendáře,“ dodal k podmínkám Tombazis.

Drsné zákulisí, plno diplomacie

Významnou roli v celém procesu hraje diplomacie, v níž jsou Češi v rámci automobilového světa nyní v silné pozici. Klíčovou postavou je vlivný advokát sportovní branže Jan Štoviček, který je členem Světové rady motosportu FIA a viceprezidentem motocyklové federace FIM Europe. Do agendy šéfa Auto klubu ČR spadají i závody formule 1.

Štovičkovi se v poslední době povedlo navázat blízký vztah s bossem celé organizace FIA Muhammadem Sulajimem ze Spojených arabských emirátů. Když má Štoviček říct, jak pravděpodobné je podle něj pořadatelství závodu F1 v Česku na stupnici 1 až 10 (s tím, že 10 je nejvíc pravděpodobné), řekne, že se to blíží desítky. Štoviček nabízí argumenty. Tak například: pro investory by taková akce byla lákavá, protože formule nejsou zdaleka jen motosport - je to showbiznys, globální celebrity, obří byznys spojený s prodejem licencí, marketingových či televizních práv, masivním turismem. Pro Česko pak hovoří i strategická poloha.

„My máme obrovskou výhodu, že geograficky je to k nám blízko z celé Evropy, z východu i západu, severu i jihu. To třeba Anglie nemá. Brno má letiště a dostatečnou hotelovou kapacitu (ověřeno MotoGP), velké letiště ve Vídni je kousek. Tohle všechno se počítá,“ řekl Štoviček týdeníku Euro.

Jeho blízkost ke špičkám FIA se projevila i v případě, kdy Štoviček ve struktuře FIA prosadil do její Etické komise dalšího vlivného českého advokáta Radka Pokorného (*spoluautora podcastu Klub rváčů, ve kterém působí i autor článku - pozn.*

red.). Tomu na stůl hned v prvním roce spadly velmi citlivé kauzy, na jejichž pozadí se odehrávají spory o velké peníze. Tato přízeň Čechů ve FIA je jedním z důležitých faktorů, jež pomáhají zájemcům o pořádání závodu formuly Grand Prix v Brně.

„První rok v Etické komisi byl docela dramatický, protože mezi vyšetřované se dostali i prezident a viceprezident FIA nebo šéf stáje Mercedes Toto Wolff. FIA prochází mnohými změnami, jak personálními, tak organizačními, a to se nikdy neobejde bez různých sporů. Doufám, že se situace uklidní a že i výkon mojí funkce bude méně dramatický. Letos toho bylo dost,“ řekl Euru advokát Pokorný.

Svět formule 1 rovněž zažívá dynamické a napjaté období. Jednotlivé týmy, FIA a promotér závodů skupina Formula One Group (vlastníkem je společnost Liberty Media, která koupila i seriál MotoGP) domlouvají od sezony 2026 novou smlouvu - takzvanou Concordskou dohodu.

Ve hře jsou miliardy dolarů, uvést lze příklad: nyní závodí deset týmů. Kdyby do šampionátu chtěla vstoupit nová stáj, podle nové dohody by měla zaplatit 600 milionů dolarů (téměř 14 miliard korun), od roku 2028 až 800 milionů dolarů.

O vstupu do seriálu například vyjednává německá automobilka Audi, jež kupuje švýcarský tým Kick Sauber. Tím by se vyhnula tučnému „startovnímu“. Promotérem motorek i formulí je tatáž společnost Liberty Media, tudíž se začalo spekulovat, zda by se daly spojit některé závody MotoGP a F1 v rámci jednoho „supervikendu“.

Výrazným faktorem je i geopolitika a téma lidských práv. V čele FIA od roku 2021 poprvé stojí mimoevropský prezident Muhammad Sulajim z SAE. V poslední době se závody F1 stěhují čím dál víc na okruhy v zemích autoritářských a neoliberalních režimů, jejichž bohatství pochází hlavně z nerostných surovin. Jezdí se nejen v Číně, ale i v Kataru, Abú Zabí, Saúdské Arábii (tam se staví nový okruh Qiddiya), Ázerbájdžánu či Bahrajnu.

Staré a nové okruhy F1

- Formule 1 už se nejedí v donedávna tradičních baštách. Vypadly závody F1 v Německu (klasické okruhy Hockenheimring a Nürburgring), z kalendáře zmizela i Velká cena Francie na okruhu Paula Ricarda.
- V posledních několika letech se ovšem F1 usadila na okruzích v Saúdské Arábii, Kataru, v Miami a Las Vegas. Nově se buduje saúdskoarabský okruh Qiddiya.

Licence za 1,5 miliardy

- Licence na závod by měla stát v rozmezí 50 až 60 milionů dolarů, tedy zhruba do výše 1,5 miliardy korun.
- Stavební a technické úpravy brněnského okruhu by měly přijít na nižší stovky milionů korun.

Na co monopolisty jezdí?

- Aktuální palivo: benzin s biosložkami.
- Od roku 2026: syntetické palivo z biologických zdrojů nebo odpadu.
- Do budoucna: snížení uhlíkové stopy a ekologičtější závodění.

Formule 1 se v srpnu proháněla dokonce i v pražských ulicích při diváky hojně sledované akci Red Bull Showdown. Za volantem monopostu RB7 seděl bývalý jezdec formule 1 David Coulthard.

„FIA je mimo jiné držitelkou licen- ce na F1, což je svět globálního marke- tingu, vlivu a velké kupy peněz. Vidět je to na každém kroku, každý krůček je po- stup minovým polem,“ popisuje právník Pokorný drsné zákulisí světa F1.

Co na to český stát?

Jednou z hlavních otázek visících nad brněnským autodromem je, zda by Masarykův okruh technicky závod formuli unesl. Šéf FIA pro oblast mono- postů Nikolas Tombazis míní, že na brněnském závodisti by se po některých úpravách Grand Prix mohla uskutečnit. Zmínil konkrétně homologaci okruhu podle nejnovějších technických a bez- pečnostních norem.

Podle šéfa Autoklubu ČR Jana Što- víčka by stavební úpravy přišly odhadem na nižší stovky milionů korun. „Určitě by se musely udělat výraznější úpravy, než jaké třeba vyžaduje MotoGP, a můj odhad je, že by se jednalo o více než desítky mi- lionů korun. Pro mnohé investory takové částky nejsou zase tak úplně závratné,“ uvedl Štovíček.

K tomu by investor – majitel okruhu – musel sáhnout pro další peníze pro ná- kup licence. Ta se pořizuje na jeden rok, respektive pro uskutečnění závodu F1. Její cena by se pohybovala zhruba ve výši 1 až 1,5 miliardy korun, sumy za udě- lení licence se liší. Je možné, že závody

F1 by se v Brně nekonaly každý rok, ale například jednou za tři roky. Český okruh by se mohl střídát s některým ze závodisti v regionu střední Evropy – třeba s maďar- ským Hungaroringem.

„Cena licence se pohybuje okolo 50 až 60 milionů dolarů nebo i výše. Platí pořadatel, většinou vlastníci okru- hu, nebo ten, kdo si okruh na tuto akci pronajme. Neexistuje jednotný ceník, stejně jako u MotoGP. Přes tuto závrat- nou částku je na pořadatelství Grand Prix fronta zájemců a podepisuje se jedna předběžná smlouva za druhou. Španěle třeba podepsali desetiletý kon- trakt a chtějí jet už za dva roky na okru- hu u Madridu, který ale teprve bude sta- vět,“ popsal Štovíček.

Co by to znamenalo pro stát? Minister- stvo financí i Úřad vlády odkázaly na Národní sportovní agenturu (NSA), kte- rá by v procesu sehrála stěžejní roli. Autoklub či jiný pořadatel by na NSA po- dal žádost o podporu a zařazení závodu F1 mezi významné sportovní akce mimořá- dné důležitosti, o čemž by následně roz- hodovala česká vláda. „Mezi pozitiva po- řádání takto významné sportovní akce samozřejmě patří zviditelnění České re- publiky či přilákání zahraničních i domá- cích fanoušků a s tím spojený ekonomic- ký přínos do státního rozpočtu,“ uvedla pro Euro tisková mluvčí Národní sportov- ní agentury Alena Panovská.

Jižní Morava je trendy

Brněnská primátorka Markéta Vaňková (ODS) zájem Autoklubu ČR eviduje, ofi- ciální jednání zatím neproběhlo.

„Je to sice možná ambiciózní plán, ale zdaleka ne nereálný, zvláště s ohledem na to, jaký boom tato série zažívá a jak schopné pořadatele v Česku máme,“ řekla Vaňková Euru. Jejím cílem je, aby se Brno stalo významným místem pro pořádá- ní mezinárodních sportovních akcí – pří- ští rok se vrátí na okruh motorky MotoGP, v právě budované aréně se má uskuteč- nit evropský šampionát ženského volej- balu a ve hře je spolupořádání hokejového mistrovství světa.

„Formule 1 i další velké sportovní even- ty mají jednoznačný přínos nejen pro lo- kální ekonomiku, ale i pro stát. Dostanou přímo k nám i do regionu další a mnohdy

„Je to sice možná ambiciózní plán, ale zdaleka ne nereálný,“ míní brněnská primátorka Markéta Vaňková (ODS).

Nejvyšše postavený funkcionář formule 1 v rámci FIA Nikolas Tombazis je přesvědčen, že na brněnském okruhu by se po některých úpravách Grand Prix mohla uskutečnit.

nové návštěvníky a potvrdí pověst Brna jako atraktivního, pohostinného a fungujícího města, které je otevřené spolupráci na místní, národní i mezinárodní úrovni," dodala brněnská primátorka. Jihomoravský hejtman Jan Grolich (KDU-ČSL) týdeníku Euro řekl, že k závodu F1 v Brně zatím nemá žádné informace.

Podobně jako primátorka Vaňková vidí potenciální přínos akce pro stát i jihomoravský region šéf autoklubu Štoviček, podle něhož je formule 1 srovnatelnou událostí s olympijskými hrami či mistrovstvím světa ve fotbale. Je přesvědčený, že pro investora by byl projekt ziskový - například už jen díky návštěvě několika set tisíc diváků.

Má to však háček. Vzhledem k tomu, jak napjatý a děravý je v současnosti státní rozpočet, nelze předpokládat, že by vláda šla do podpory závodu F1 s nějakou významnější částkou. „Byť jakýkoli příspěvek z veřejných rozpočtů by samozřejmě byl logický s ohledem na přínosy akce, nelze očekávat žádné závratné částky a bylo by nutné postavit rozpočet na většinově soukromém financování," míní Štoviček.

Mimoходом: v roce 1949 se v Brně uskutečnil dosud jediný mezinárodně uznávaný závod vozů formule 1 na českém území. Divácká účast se tehdy odhadovala až na půl milionu lidí.

Co na to řekne investor?

Další důležitou otázkou je, jaký investor by licenci za více než miliardu korun a stavební a technické úpravy za další nižší stovky milionů korun zaplatil.

Logicky se nabízí majitel areálu Masarykova okruhu - podnikatel Karel Hubáček a jeho společnosti. V zákulisí se však hovoří o tom, že klíčovou postavou celého projektu by byl jeho bratraneček - miliardář Pavel Hubáček, jenž patří do třicítky nejbohatších Čechů. Stojí za bankou Creditas a mimo jiné mu patří karlovarský Grandhotel Pupp. Je zřejmé, že takto obrovská akce by se dala uskutečnit pouze v případě, že se do ní vloží podobně silný hráč jako miliardář Hubáček.

Ten se k budoucnosti autodromu a formuli 1 veřejně nevyjadřuje. Podle informací týdeníku Euro však existuje možnost, že se nechá přesvědčit a do projektu F1 v Brně nasype peníze. S vírou, že se mu investice bohatě vrátí. Návrh Štoviček věří. „Nerad bych prozrazoval obsah našich debat, to je otázka na pana Hubáčka, ale předpokládám, že se po získání MotoGP nezastaví, a pokud se podaří MotoGP úspěšně odjet - což jsem přesvědčen, že ano - jistě bude logické získávat pro autodrom další podniky," uvedl Štoviček.

Uspořádání závodu F1 by investor domluvil s promotérem, společností Formula One Management, a též s FIA.

„Podle mého názoru zapojení veřejných institucí nemůže být tak masivní, jako je tomu v případě MotoGP. Rozpočet je příliš vysoký na to, aby jej veřejné rozpočty pokryly - byť například v Maďarsku to Orbánova vláda činí (ale je to spíše výjimka). Z mého hlediska by se spíše jednalo o soukromou investici, která by byla nemalá, ale která by se

v horizontu pěti až deseti let velice vyplatila," dodal Jan Štoviček.

Netflix a celebrity

Když se na jaře konala Velká cena Miami v USA, v hledišti usedly celebrity ze světa hudby, sportu, byznysu i politiky. V dějišti závodu se nechal vidět Donald Trump, dva ze tří nejbohatších lidí planety Elon Musk a Jeff Bezos, sportovní hvězdy jako LeBron James a Tom Brady či muzikanti Ed Sheeran a Rihanna.

Popularita F1 v posledních sezonách dramaticky roste. Po celém světě. Svě o tom ví i novinářka a televizní reportérka Karolína Bulisová, která se formulím dlouhodobě věnuje. „Na některé okruhy je problém se kvůli velkému zájmu fanoušků o vstupenky i dostat, to mluvíme zejména o závodech v Evropě, jako je Silverstone, Hungaroring, Red Bull Ring a pak závody v Itálii. Tam je to kvůli Ferrari ale kapitola sama o sobě, jelikož v Itálii je Ferrari, jak zaznělo v seriálu na Netflixu, náboženstvím," vysvětluje znalecky Bulisová.

Podle ní právě seriál *F1: Touha po vítězství* celosvětově zvedl sledovanost závodů F1. „Ač má seriál své mouchy, jako je třeba přílišná dramaturgie některých vztahů, dokázal přilákat nové publikum. A to je něco, co nejen jednotlivé týmy, ale i Liberty Media a FIA chtějí. Obrovskou roli hrají i sociální sítě, hlavně Instagram a TikTok. Z pilotů formule 1 jsou dnes znovu světové celebrity nejvyšší úrovně, jejich jména mají neuvěřitelnou sílu v marketingu," uvedla televizní expertka.

Zájem o F1 se podle ní zvedl i v Česku. „Pro mě osobně je nejpríjemnějším zjištěním, jak obrovský zájem o F1 a přídružené série je mezi lidmi v Česku a na Slovensku. Minulý rok jsme v Baku a Kataru narazili na početné skupinky našich krajanů, letos to je stejné. Lidé u nás formulí 1 žijí, organizují si podle ní dokonce dovolené," dodala.

Podle Radka Pokorného je formule 1 velkým světem, který se doslova vyplatí. „Brněnský motodrom je slušný základ pro zápas o přivedení závodů F1 do České republiky. Závody jsou ziskové. Současně přitahuje opravdové velikány byznysu, showbyznysu či politiky. Byl jsem až překvapený, jak ohromný je to společenský svátek a fenomén a jaké lidi dokáže přilákat. Nemůžeme na tom rozhodně prodělat," popsal spolumajitel advokátní kanceláře Pokorný, Wagner & partneři.

Třeba se už za pár let tahle sportovní, celebritní, politická a lobbistická smetánka sejde i pod Špilberkem. ●

BUSINESS

PODNIKEJTE DIGITÁLNĚ,
SPOLU TO ZVLÁDNEME.

Letos 11. října se v kulturním domě Ostrov v Havlíčkově Brodě konal 34. ročník Podzimního knižního veletrhu. Zúčastnilo se ho více než 139 vystavovatelů, jejichž produkce se mohla těšit z nulové daně z přidané hodnoty na knihy.

Kladná knižní nula

Už téměř rok platí v Česku nulová daň z přidané hodnoty na knihy. Zákazníci to ale v nižších cenách publikací na první pohled nepoznají. Kam šly „ušetřené peníze“ a co to přineslo?

Šéf Svazu českých knihkupců a nakladatelů Martin Vopěnka je přesvědčen, že nulová daň z přidané hodnoty pomohla na knižním trhu všem.

Petr Fischer
fischer@tydenikeuro.cz

Byla to událost deseti-letí, když vláda Petra Fialy oznamovala, že do svého konsolidačního balíčku zanesla i nulovou daň z přidané hodnoty (DPH) na knihy, o niž dlouhé roky usilovali čeští knihkupci.

Nakonec v celém balíčku nešlo o velké peníze – mluvilo se o výpadku příjmu státního rozpočtu ve výši šest set milionů korun –, ale bylo to důležité symbolické gesto, v němž se česká vláda výjimečně přímočarým způsobem postavila za podporu kultury. Všeobecně se předpokládalo, že ceny knih díky nulové dani poklesnou, plošně se to ale nestalo. Ceny spíše stagnují nebo opticky mírně rostou, podle knihkupců a nakladatelů je to ovšem dáno především inflačním růstem nákladů.

Existují však i výjimky. Po vymazání daně snižovali ceny knih například v nakladatelstvích společnosti Albatros Media, která vede Petr Baláš: „My jsme hned v reakci na nulovou DPH zlevňovali stovky titulů, zejména knihy pro děti. Rodiny s dětmi, a to je pro nás důležitá cílovka, mají přece jenom hlouběji do kapsy. Nulová DPH nám také umožnila udržet ceny v některých řadách, přestože vstupy jsou dražší a dražší.“

Baláš k výhodám nulové DPH přičítá i vyšší honoráře pro spolupracovníky, ať jsou to překladatelé, sazeči, nebo i samotní autoři. K lepšímu se podle něj posunuly i prodeje: „My to tam ve srovnání s loňským rokem vidíme, když se odečte deset procent DPH, které tam loni ještě byly, vidíme mírný růst prodejů.“

Nulovou daň si pochvaluje i předseda představenstva Svazu českých knihkupců a nakladatelů (SČKN), sám také nakladatel (Práh), Martin Vopěnka, který otevřeně říká, že to na trhu pomohlo úplně všem. „Řekl bych, že to ocenili opravdu všichni a pomohlo to každému, samozřejmě podle jeho velikosti. Větším objemově více, menším méně,“ vysvětlil Euru nakladatel Vopěnka.

Ceny knih podle něj plošně nešly dolů z mnoha důvodů. Kromě celkových rostoucích nákladů na papír, distribuci, ale i na překladatele, kteří se konečně hlásí o rozumné peníze a už nechtějí překládat za směšných dvě stě korun za normostranu, je to zejména velká konkurence na trhu, kde se všichni hlídají.

Přínos pro lepší kalkulace

Nakladatelům se díky nule na DPH částečně ulevilo, ale i velké vydavatelské domy podle zjištění Eura odhadují, že z deseti procent z daně, která vypadla, zůstalo tvůrcům knih kvůli rostoucím nákladům maximálně šest procent, knihkupci žádné větší náklady nemají. Nulová DPH nicméně pomohla malým i velkým při přípravě nových knih či opakovaných vydáních. I ve velkých nakladatelských domech se stejně jako v jiných velkých společnostech dělají studie proveditelnosti, někdy se jim říká knižním korporátním žargonem „koeficienty schvalovatelnosti“.

Primárně se v nich vypočítává, jak velká musí být cena plánovaného nákladu, aby se vydání knihy finančně vyplatilo. Aby se vůbec mohlo uskutečnit.

Prodělávat, tedy vydávat knihy se ztrátou jenom proto, že jde o zajímavé nebo důležité dílo, nechce nikdo. Díky nulové dani z přidané hodnoty se dnes tyto kalkulace dělají lépe a na trh se tak mohou dostat i knihy, které by s desetiprocentní DPH asi nikdy nevyšly. I tak je ale stále těžší vydat dnes běžnou beletrii pod cenou čtyři sta korun, shodují se lidé z oboru, které jsme oslovili. A to nemluvíme o knihách objemných, kde se cena během několika let dostane už k tisícikoruně, pokud nepůjde o bestseller, kterého se prodá větší desítky tisíc kusů, což ji umožnuje snížit.

„Ano, to je pravda, tak to je,“ potvrzuje tento i jinde klasický pohyb na trhu Martin Vopěnka. „Ty kalkulace se dnes dělají lépe. Proces cenotvorby je ale dlouhodobý, má tedy nějakou setrvačnost, navíc je knižní prostředí vysoce konkurenční. Nulová DPH ale vytvořila prostor pro stlačování ceny, které všichni čekali, a samozřejmě dříve nebo později toho někdo využije jako konkurenční výhody a ostatní na to budou muset reagovat,“ odhaduje vývoj na českém knižním trhu Vopěnka. Šéf SČKN je přesvědčen, že vše si musí v nových podmínkách ještě pořádně sednout: „Tyhle věci se nikdy nedějí ze dne na den. Počítám, že ceny se s novou nulou z DPH ustálí tak do dvou let. Ale věřím, že až budeme analyzovat průměrnou cenu knihy za tento rok, nějaký pokles tam bude. Rozhodně tam nebude nárůst.“

Vopěnkův kolega z vedení Svazu českých knihkupců a nakladatelů a také nakladatel, Zdenko Pavelka (Novela Bohemica), podrobně popisuje, co nižší daň z přidané hodnoty s trhem dělá. Vzhledem k nedostatku aktuálních dat je to jediné vodítko, které při posuzování dopadů nulové daně zatím existuje. Ani SČKN doposud žádnou podrobnou

analýzu dopadu nulové DPH na knihy neudělal, což se podle Vopěnky zcela jistě stane příští rok.

Nakladatel Zdenko Pavelka považuje za důležité, abychom si uvědomili, jak daň z přidané hodnoty vznikala. Je to podle něj totiž velmi mladá daň.

„Letos je jí teprve sedmdesát. A přišla z Afriky. V tehdy ještě francouzské kolonii Pobřeží slonoviny ji v roce 1954 zavedl ekonom a ředitel tamější daňové správy Maurice Lauré a měl s ní takový úspěch, že ji Francie v roce 1958 vtělila do svého daňového systému a nejen ona pak mohla štědrě financovat sociální stát nebo později doslova bleskový rozvoj jaderné energetiky,“ vypráví poutavě Pavelka, který nezapře milovníka literárních vyprávění. Historika je svatá, jak se říká, takže není na místě připojovat, že daň z prodeje, kterou DPH fakticky nahradila, existovala už dávno předtím třeba i v podnikatelsky velmi svobodných USA.

Nejvýznamnější daň

Pravdu má Pavelka jistě v tom, že DPH dnes představuje všude ve světě nejvýznamnější daň. Ve Francii tvoří stabilně polovinu daňových příjmů, v Česku je to podobná daňová síla.

V roce 2023 se podle údajů ministerstva financí vybralo v Česku na daních celkově 1,39 bilionu korun. Výběr z DPH činil 567,2 miliardy, což je skoro 41 procent všech daní, které se v Česku vybírou. DPH táhne státní rozpočty, a tedy i praktickou politiku, proto je pochopitelné, proč je každý posun DPH o malé procento tak politicky a ekonomicky zásadní. A to i na trhu s knihami, s relativně malým ročním obrátem více než osmi miliard korun.

„Pokud jde o knihy a knižní trh, je to s DPH složitější,“ pokračuje ve své daňové úvaze nakladatel Pavelka. Podle

Nakladatelům se díky nule na DPH částečně ulevilo, ale i velké vydavatelské domy odhadují, že z deseti procent z daně, která vypadla, zůstalo tvůrcům knih kvůli rostoucím nákladům maximálně šest procent.

INZERCE

VOLKSWAGEN
FINANCIAL SERVICES
KLÍČ K MOBILITĚ

Nový SEAT Arona VAMOS již od 5 599 Kč bez DPH

SEAT Arona je blíže než si myslíte. S operativním leasingem od Volkswagen Financial Services už nemusíte řešit pojistné smlouvy, servisní prohlídky, akontaci nebo přezutí a uskladnění pneumatik. Po skončení nájmu si jednoduše vůz vyměníte za nový - větší, menší, s panoramatickou střechou... Jednoduše tak, jak se vám to bude hodit. Více o výhodách najdete na www.operaklehce.cz

Včetně kompletního
pojištění

Včetně výměny
a uskladnění pneumatik

Silniční
asistence 24/7

Vzorový příklad operativního leasingu na vůz SEAT Arona Vamos 1.0 TSI 70 kW v ceně 489 900 Kč. Doba pronájmu 48 měsíců a nájezd 10 000 km ročně. Uvedená pravidelná měsíční splátka 6 774 Kč s DPH, 5 599 Kč bez DPH. Splátka obsahuje záruční a pozáruční servis po celou dobu pronájmu vozidla, dále obsahuje povinné ručení a havarijní pojištění s 5% spoluúčastí s uznáním bonusu za bezeškodný průběh z dosavadních pojištění (48 měsíců). Tato indikativní nabídka není nabídkou ve smyslu § 1732 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a jejím přijetím nevzniká mezi společnostmi ŠkoFIN s.r.o., a druhou stranou závazkový vztah.

Ministr kultury Martin Baxa (ODS, vlevo) se letos 21. května v Praze neformálně sešel s ředitelem Muzea literatury/Památníku národního písemnictví profesorem Michalem Stehlíkem.

něj nulová daň dokládá, že knihy nejsou zbožím jako každé jiné: „DPH samozřejmě zvyšuje cenu zboží. U knih ale dlouhodobé mezinárodní statistiky ukazují, že když se zvýší cena knihy o jedno procento, propadnou se prodeje o dvě procenta. Neboli čím je kniha dražší, tím méně se jí prodá. A daň z příjmů z knižního trhu se patřičně sníží. Zjednodušeně řečeno u knih platí, že čím vyšší DPH stát nasadí, tím menší objem daní z knižního trhu získá.“

Dá se to doložit i na konkrétních číslech, která Pavelka předkládá. V roce 2012 byla DPH na knihy 14 procent, celkový obrat knižního trhu činil 8,2 miliardy korun a průměrná koncová cena knihy vycházela na 203 korun. V roce 2013 se zvedla DPH na knihy o jedno jediné procento a obrat knižního trhu se propadl o miliardu, i když celkový počet vydaných titulů zůstal zhruba stejný (loni to podle SČKN bylo 14,5 tisíce titulů). „Přitom průměrná cena knihy stoupla na 240 korun. Stát se tak připravil o dost peněz,“ dodává Pavelka.

Nulová DPH má ale především ohromný význam pro všechny účastníky knižního trhu, dokončuje své vysvětlování nakladatel z vedení SČKN, který také připomíná, že naprostá většina nakladatelů jsou plátcí DPH (s obratem nad dva miliony). Nulová daň je tak velkým ulehčením skoro pro všechny. Jak to tedy dnes prakticky vypadá?

„Nakladatel nemusí k prodejní ceně připočítávat nic navíc, nic, co z trhu

zmizí do státní kasy. Podílové autor-ské honoráře z prodeje nesnižuje částka představující DPH. To, co nakladatel ušetří na DPH, může vložit do výroby dalších titulů, čili profit míří i k typografům a do tiskáren. Knihupec neplatí DPH z marže. A protože se prodá víc knih, státu se z knižního trhu zvýší výběr daně z příjmu.“ To pro čtenáře úplně nejdůležitější, tedy vývoj ceny jejich oblíbeného artefaktu či zboží, uvádí člen představenstva SČKN Pavelka až na konci rozhovoru s Eurem: „Musím říct, že bez nulové DPH by dnes byly nové knihy odhadem tak o padesát korun až stovku dražší.“

Zatím jsme bez analýzy, ale...

Dopad nulové daně z přidané hodnoty na knihy zatím neanalyzovalo ani ministerstvo kultury, i když ministr Martin Baxa (ODS) tento rozbor plánuje a dění na knižním trhu pravidelně sleduje.

„Z krátkodobého hlediska je jednoznačným pozitivem stabilizace knižního trhu, který díky nulové sazbě v letošním roce rostl, jinak by dle informací Svazu českých knihkupců a nakladatelů čelil poklesu,“ soudí ministr kultury. Potvrzuje to i šéf SČKN Martin Vopěnka, dle nějž se čeští zákazníci do knihkupectví zatím po covidovém výpadku ještě nevrátili v plné síle. „Hodně v tomto směru spoléháme na letošní Vánoce, kdy se to snad zlomí,“ slibuje si Vopěnka.

Oficiální čísla SČKN ale ukazují, že po covidu v roce 2021 vylétly tržby na 8,6 miliardy korun, což prakticky kom-

penzovalo předchozí propad, který mohl být pro mnohé menší nakladatele dokonce existenčním ohrožením. Pokles celkových tržeb na knižním trhu o dvě stě milionů korun v roce 2022 byl dán spíše dopady energetické krize. Ta vystřelila všeobecnou inflaci, která se projevila i ve vyšších cenách nakladatelských vstupů, a tím i na růstu cen knih. Spotřebitelé inflační krizi řešili převážně úsporami a první, na čem se šetří, je jak známo kultura.

Svaz českých knihkupců a nakladatelů však považuje nulovou DPH za dlouhodobější strategickou podporu čtení v Česku. Proto na příští rok chystá čtenářské kampaně, které mají přilákat ke knihám a čtení (ale i k poslechu audioknih) zejména mladší dospívající a děti. Má to mít dvojitý efekt. Nakladatelé si tím tak trochu vychovávají své budoucí zákazníky a zároveň tím podporují funkční gramotnost a rozvoj čtení, které má podle výzkumů pozitivní vliv na vývoj osobnosti. „Máme k dispozici mezinárodní výzkumy, které mimo jiné ukazují, jak silně například dětské čtenářství pomáhá úspěchu v budoucím životě,“ doplňuje souvislosti Vopěnka.

Podobně zešíroka k nulové dani z knih přistupuje i ministr kultury Baxa. „Je to pozitivní začátek dlouhodobého procesu, který má velký vliv do budoucna. Díky nulové sazbě jsme jedním z evropských

Vývoj českého knižního trhu

Rok	Celkový obrat (mld. Kč)	Meziroční změna (v %)
2018	8,3	+3,5
2019	8,3	+0,5
2020	8	-4
2021	8,6	+8
2022	8,4	-3

ZDROJ: SVAZ ČESKÝCH KNIHKUPCŮ A NAKLADATELŮ

lídrů v podpoře knižního trhu, který je pro kulturní a vzdělanostní společnost velmi důležitý,“ vysvětluje Baxa, který se podobně jako jeho jmenovec Martin Vopěnka odkazuje na studie o pozitivním dopadu čtení na rozvoj lidské psychiky: „Podle zahraničních studií je vliv dětského čtenářství na budoucí úspěch v životě jednoznačně měřitelný. To je ale dlouhodobá investice a pozitivní vlivy se projeví v dlouhodobé perspektivě, necelý rok je zatím krátká doba.“ Nula z DPH na knihy se tedy - zdá se - vyplatila. Jen to ekonomicky bude naplno vidět za dva roky, společensky ještě za mnohem delší dobu. ●

A fashion advertisement featuring two women standing on a narrow, grassy path in a lush, green forest. Both women are wearing elegant, bright red dresses. The woman on the left has long brown hair and is wearing a long-sleeved, floor-length dress with a subtle pleat at the waist. The woman on the right has blonde hair and is wearing a long-sleeved, knee-length dress with a high collar and a small slit at the waist. They are both wearing black high-heeled shoes. The background is filled with dense green foliage and large, dark tree trunks. The overall mood is sophisticated and natural.

BALVIN

Oživení pod Alpami? Snad už příští rok

Rakouská ekonomika setrvává druhým rokem v recesi, přesto se bankám i cestovnímu ruchu daří

Graben, česky Příkopy či Na Příkopech, je nejvyhlášenější nákupní ulicí v samém srdci Vídně.

Pavel Hanslíček
hanslicek@tydenikeuro.cz

Žebráci z Vídně, žijí tak bídě, říká se v divadelní hře *Cimrman v říši hudby*. Samozřejmě jde o literární nadsázku. Pravdou však je, že současná ekonomická situace v Rakousku není úplně nejružovější. Rakouská národní banka i renomované výzkumné instituty Wifo a IHS pro letošek předpovídají hospodářství propad o 0,6 procenta. Vloni to bylo minus jedno procento. „Nemáme sice nejhlubší recesi, ale rozhodně je nejdelší od roku 1946. A vyhlídky na rok 2025 jsou také poměrně nejisté,“ prohlásil nedávno šéf Rakouského institutu pro hospodářský výzkum (Wifo) Gabriel Felbermayr.

Jaké jsou příčiny této situace? Na jedné straně oslabení globální poptávky – zejména v Číně – snižuje zájem o rakouské exportní zboží. Pociťuje to zejména průmysl, který by letos měl klesnout dokonce o 4,1 procenta. A přes dřívější očekávání neroste ani domácí spotřeba. Navzdory solidnímu růstu mezd v letošním roce – Wifo předpovídá zvýšení reálných čistých mezd o 4,5 procenta – se očekává, že výdaje rakouských spotřebitelů budou v podstatě stagnovat (podle Wifo narostou o desetinu procenta).

Raději jen opatrný optimismus

Nově formovaná spolková vláda by tak měla co nejrychleji přijít se stimulační strukturální politikou. Navzdory napjaté rozpočtové situaci instituty Wifo a IHS nedoporučují přílišný tlak na úspory. To by totiž mohlo dále brzdit ekonomiku a tlačit ji hlouběji do recese.

Zároveň ale prý není nutný žádný klasický ekonomický stimulační balíček. „Nemáme nedostatek likvidity, ale nedostatek důvěry,“ vysvětluje šéf Wifo Felbermayr s tím, že možné zdroje příjmů pro deficitní rakouský rozpočet vidí například v oblasti zvýšení daně z minerálních olejů (ta se od roku 2011 nevalorizovala), daně z hodnoty pozemku, nebo dokonce daně z přidané hodnoty.

Přesto při pohledu do budoucnosti zůstávají ekonomičtí výzkumníci optimisté. V příštím roce by měl přijít dlouho očekávaný stimul ze zahraničí, který povede ke zvýšení exportu. Růst by měl podpořit i na jaře odsouhlasený balíček, který by měl podpořit strádající stavební branži do roku 2027 celkovou částkou 2,2 miliardy eur. I proto Wifo očekává v roce 2025 růst rakouské ekonomiky o zhruba jedno procento a konkurenční IHS o 0,8 procenta. Ovšem dosažení těchto růstových temp výzkumné instituty podmiňují zotavením mezinárodní poptávky.

„Pokud poptávka po kapitálových statcích zůstane tak slabá jako v současnosti, mohlo by to Rakousku přinést třetí rok recese,“ uvádí prognóza Wifo.

Zatížení strukturálními problémy

Objevují se však i mnohem kritičtější hlasy. „Bez okamžitých opatření Rakousku jako ekonomické destinaci hrozí úpadek,“ varuje hlavní ekonom Raiffeisen

Turistům v zemi dominují Němci

(top pětice zdrojových zemí pro Rakousko, 2023)

	Milliony přenocování	Změna 2023 vs. 2022 (v %)
Německo	57,4	+7,5
Nizozemsko	11,1	+11,2
Švýcarsko a Lichtenštejnsko	4,4	+17,2
Česko	3,7	+20,1
Velká Británie	3,3	+27,6

ZDROJ: STATISTIK AUSTRIA

Research Gunter Deuber s tím, že zejména průmysl zažívá ztrátu konkurenceschopnosti. Výrobní sektor trpí zejména prudce rostoucími mzdami, které však nedoprovází odpovídající zvyšování produktivity.

Tato situace je problematická zejména pro společnosti zaměřené na vývoz. Exportéři mohou absorbovat zvýšení mezd jen v případě, že se zároveň zvyšuje produktivita jejich zaměstnanců, jinak zaostávají v mezinárodní konkurenci. Citovaný Deuber každopádně očekává, že firmy budou pokračovat ve snižování počtu pracovníků, aby šetřily náklady a zvyšovaly produktivitu. Zejména v průmyslu považuje za nezbytné investice do automatizace procesů, aby se produktivita práce mohla skokově zvýšit. Rakouské společnosti – bez započítání bank – jsou však letos poprvé méně ziskové, než činí průměr eurozóny.

Což je samozřejmě dáno i zvýšenými mzdami. Zároveň menší provozní přebytky znamenají méně volných peněz na investice, což může vést k zacyklení celého problému. Trvale utlučené investiční prostředí může podle Guntera Deubera v nehorším případě

dlouhodobě podkopat mezinárodní konkurenční pozici Rakouska.

I proto Deuber volá po podpoře firemních investic ze strany vlády. Mělo by se jednat například o časově omezený investiční bonus a zrychlené odpisy investic. Strukturálně by podle šéfa Raiffeisen Research bylo rovněž velmi dobré omezit byrokracii, urychlit schvalovací postupy a snížit daňové zatížení práce. Poté by se mezinárodní konkurenceschopnost Rakouska měla rychle obnovit.

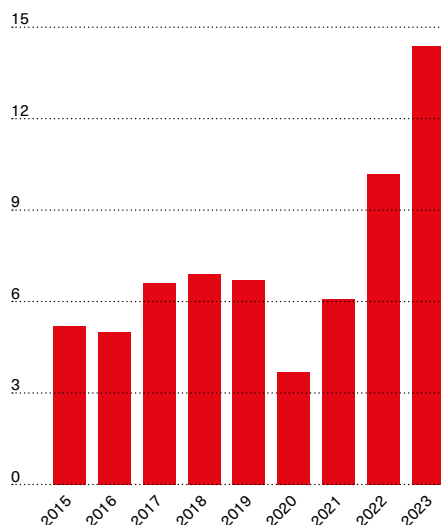
Země má totiž stále řadu silných stránek, jako je kvalitní infrastruktura, dobře vyškolení pracovníci, spolehlivý právní rámec i výhodná zeměpisná poloha. Navíc se Rakousko může dosud pochlubit vysokou životní úrovní i příjmem na obyvatele. Ten se vloni navzdory poklesu ekonomiky zvýšil a dosáhl téměř 52 tisíc eur. Země má tak pátý nejvyšší příjem na hlavu v celé Evropské unii (pro srovnání: Česko je na čtrnácté pozici).

Bankovní ráj pod horami

Přes popsané problémy rakouské ekonomiky existují v Rakousku sektory, kterým se daří nadmíru dobře. Výborné výsledky vykazují například místní bankovní

Rakouské bankovní zisky rostou

(čistý roční zisk rakouských bank, mld. eur)

ZDROJ: OENB

INZERCE

Tomáš Görtler
generální ředitel Raiffeisen - Leasing

Individuální přístup jako klíč k úspěchu: Raiffeisen - Leasing pomáhá firmám růst

Naše země prochází ekonomickou transformací, kterou ovlivňují nejen evropské iniciativy jako Green Deal, ale také geopolitické změny. Firmy a podnikatelé hledají silné a zkušené partnery, kteří jim pomohou v turbulentním prostředí uspět. Jedním z nich je společnost Raiffeisen - Leasing.

„Změny posledních let nutí firmy přehodnotit přístup k energetice, dopravě i technologiím. My sami vnímáme rostoucí potřebu našich klientů, firem i podnikatelů, najít v této dynamické době flexibilní a efektivní finanční řešení,“ říká Tomáš Görtler, generální ředitel Raiffeisen - Leasing. A dodává: „Ať už se jedná o financování vozových parků, dopravní techniky, průmyslových strojů, technologií, fotovoltaiky nebo i specifických komodit jako je například železniční technika, vždy se snažíme najít to nejlepší řešení, které pomůže našim klientům adaptovat se na měnící se podmínky a uspět.“ I díky silnému zázemí rakouské mateřské společnosti je Raiffeisen - Leasing spolehlivým partnerem s individuálním přístupem ke každému klientovi.

Jednou z hlavních výzev, kterým české podniky čelí, je nutnost energetické transformace. Společnost Raiffeisen - Leasing poskytuje financování energetických úspor a zelených inovací, jako jsou například fotovoltaické elektrárny. *„Investice do obnovitelných zdrojů energie jsou pro budoucí růst firem zásadní. Umožňují jim zvýšit energetickou nezávislost a snížit provozní náklady. Naše komplexní služby zahrnují jak financování zelených projektů, tak i dotační poradenství, pojištění nebo pomoc s výběrem vhodného dodavatele,“* vysvětluje Tomáš Görtler.

Firmy a podnikatelé se také přizpůsobují rostoucím požadavkům na udržitelnou

dopravu a největší změnou v tomto segmentu je bezpochyby elektrifikace vozových parků. Od doby spuštění programu Záruka elektromobility společnost Raiffeisen - Leasing eviduje přes 1 200 žádostí o zaručený úvěr s finančním příspěvkem od Národní rozvojové banky a je tak klíčovým hráčem ve financování elektromobilů v ČR. *„Díky spolupráci s vybranými partnery klientům nabízíme podmínky, které na českém trhu nemají obdoby,“* upřesňuje generální ředitel Raiffeisen - Leasing.

Úspěšnost přístupu společnosti Raiffeisen - Leasing dokládají i její finanční výsledky. Podíl společnosti na trhu v celkovém objemu pohledávek je téměř 12 %. Konsolidovaný zisk společnosti za první pololetí roku 2024 dosáhl hodnoty 443,4 mil. Kč, což představuje meziroční růst o 24 %. I tento výsledek potvrzuje, že Raiffeisen - Leasing umí efektivně reagovat na potřeby trhu a poskytovat svým klientům stabilní a dlouhodobou podporu. *„V době, kdy se česká ekonomika vyrovnává s dopady globálních změn, stojíme po boku klientů jako silný partner, který rozumí jejich potřebám a pomáhá jim dosáhnout jejich cílů,“* uzavírá Tomáš Görtler.

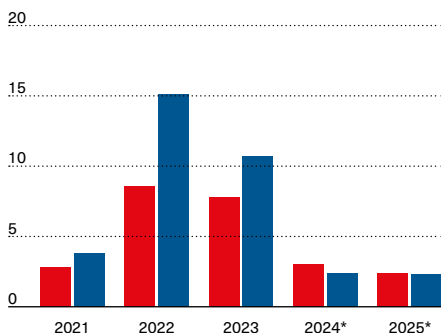
Raiffeisen
Leasing

Porovnání Rakouska s Českem

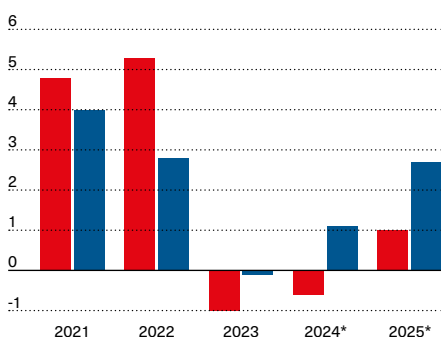
(základní makroekonomické ukazatele, vše v %)

● Rakousko ● Česko

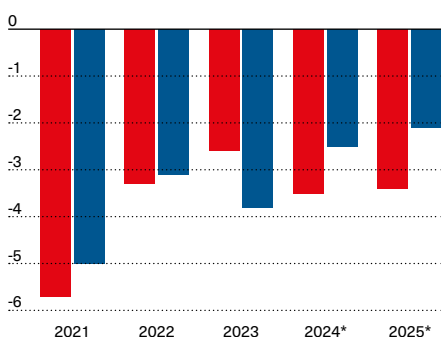
Meziroční inflace

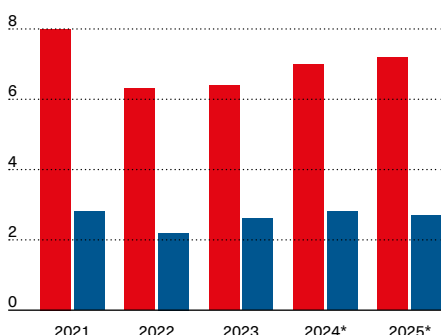
Růst HDP

Deficit rozpočtu

Nezaměstnanost

POZN.: * ODHAD
ZDROJ: APA, EUROSTAT, WIFO, MINISTERSTVO FINANČÍ ČR

domy a také cestovní ruch. Právě rakouské banky vydělávají jako nikdy.

Podle údajů Rakouské národní banky (OeNB) činil loňský souhrnný zisk místních finančních domů po zdanění 14,4 miliardy eur, meziročně plus čtyřicet procent. Polovinu této částky přitom banky vydělaly na domácím trhu a zbytek v zahraničí.

Vzhledem k těmto vysokým ziskům se ozývají výzvy k zavedení zvláštní daně pro bankovní sektor, například ze strany Rakouského odborového svazu (ÖGB). „Vysoký zisk není výrazem zvýšené produktivity bankovního sektoru. Tady dochází k přerozdělování bankám,“ vysvětluje požadavek hlavní ekonomka ÖGB Helene Schubertová s tím, že zatímco banky vydělávají na vysokých úrokových sazbách na úvěrech, tak na střadatele jsou naopak skoupé. Navíc banky v Rakousku poskytovaly vysoký objem půjček s variabilním úrokem, a to i v době, kdy před těmito produkty varovaly dozorové orgány. A nyní, když jsou úroky vysoko, tak se dlužníkům zvýšily i splátky, což finančním domům značně přifukuje zisky.

Ovšem letošní rok nemusí být pro rakouské banky tak pozitivní. Rakouskem aktuálně běží vlna insolvenčí realitních developerů. Největším je velmi medializovaný krach skupiny Signa Reného Benka. Zde věřitelé tvrdí, že jim Benkova firma dluží přibližně 10,8 miliardy eur, soud ale podle restrukturalizační zprávy prozatím uznal jen necelých 3,1 miliardy. Bankrot skupiny Signa však není vůbec ojedinělý. Věřitelé rodinné developerké firmy Imfarr přihlásili téměř 750 milionů eur, v případě společnosti BBB je to dalších sto milionů. Tím výčet krachů velkých realitních developerů nekončí, deník Kleine Zeitung jen letos v létě napočítal šest velkých případů, a kromě toho je zde řada menších.

Úvěry realitním developerům poskytují právě rakouské banky, v polovině roku to bylo zhruba 127 miliard eur, v relativním vyjádření 61 procent úvěrového portfolia rakouských bank vůči nefinančním společnostem a třináct procent celkové konsolidované bilanční sumy místních bank. A to není málo. I proto Rada pro stabilitu finančního trhu konstatovala, že případné nesplácení úvěrů v tomto sektoru by mohlo představovat zvýšené riziko pro stabilitu finančního trhu v Rakousku. Rada proto banky požádala, aby si „ponechaly značnou část svých současných vysokých zisků, aby zlepšily kapitalizaci a vytvořily rezervy na rizika s výhledem do budoucna“.

Turistů začíná valem přibývat

Positivní výsledky hlásí další silný sektor rakouské ekonomiky – cestovní ruch. Země vloni zaznamenala více než 45 milionů příjezdů, meziročně plus téměř o 14 procent. To je o pouhé procento méně než v předpandemickém roce 2019.

A pozitivní vývoj pokračuje i letos. V srpnu, nejvýznamnějším měsíci letní sezony, vzrostla přenocování v rakouských hotelech, penzionech a prázdninových apartmánech oproti stejnému období loňského roku o tři procenta na více než 21 milionů. A za prvních osm měsíců je celkově plus o téměř dvě procenta. „Jedná se o nejvyšší dosažený výsledek za prvních osm měsíců roku a překonává i předchozí rekordní hodnotu roku 2019,“ říká Tobias Thomas, generální ředitel Statistics Austria, a dodává, že téměř tři čtvrtiny přenocování obstarávají hosté ze zahraničí.

Za lyžováním do Rakouska každoročně míří tisíce Čechů, mimo jiné i do tyrolského Söldenu.

Nakolik se daří turismu v Rakousku, potvrzuje i další ukazatel – země má jeden z nejvyšších počtů mezinárodních turistů na světě na obyvatele. Nedávno zveřejněná statistika udává, že na každého Rakušana připadá 3,4 zahraničního návštěvníka. Pro srovnání turistické velmoci jako Španělsko a Francie vykazují sotva poloviční hodnotu. Přestože dominantní roli mezi zahraničními hosty stále hrají Němci, tak například českým turistům patří podle počtu přenocování za loňský rok již čtvrtá příčka.

Česko je tak pro Rakousko významnějším zdrojem návštěvníků než daleko lidnatější Itálie či Polsko. „Cestovní ruch se nabízí jako závažná zbraň proti recesi,“ tvrdí prezident Rakouské hotelové asociace Walter Veit. K tomu je však třeba probudit potenciál trhu práce. Přes vyšší rakouskou nezaměstnanost právě firmy v oblasti cestovního ruchu marně hledají více než devět tisíc zaměstnanců. ●

JSME NA MÍSTĚ

Ničivé povodně po sobě zanechaly ohromnou materiální zkázu a nezměrné lidské utrpení. Lidé v postižených oblastech s jejich nedozírnými následky zápolí každý den. V této těžké době se opět ukazuje šíře, pevnost a pružnost naší charitní sítě. Právě díky ní můžeme být všude tam, kde nás lidé nejvíce potřebují.

Charita Česká republika se na všech úrovních okamžitě zapojila do pomoci obětem katastrofálních povodní, aktivovala povodňové štáby a poskytuje humanitární, materiální a potravinovou pomoc, krizovou intervenci, psychosociální podporu nebo dobrovolníky připravené chopit se každé práce. Za tímto účelem vyhlásila veřejnou finanční sbírku **Charita pro oběti povodní**.

**Děkujeme všem dárcům za jejich štědrost a solidaritu.
Tyto prostředky nám umožňují efektivně pomáhat tam, kde je to nejvíce potřeba.**

Účet veřejné sbírky: 44665522/0800, VS 906

www.povodne.charita.cz

Anglický malíř Samuel Scott (1702–1772) zachytil bitvu u kolumbijské Cartageny, po které šla 28. května 1708 ke dnu galeona San José, o jejíž nález se už téměř půl století vede právníko-diplomatický spor.

Když je zisk ukrytý hodně dobře a hluboko

Archeolog s bičem à la Indiana Jones už je passé. Dnešní hledač pokladů je bohatý investor s armádou právníků za zády. Připravený prodělávat

Lukáš Vincent
vincent@tydenikeuro.cz

Přes tři sta let leží na dně Atlantiku u kolumbijské Cartageny trosky galeony San José s pokladem v nominální hodnotě, která by na rok až dva dokázala pořešit schodek českého národního rozpočtu. Skoro půl století se o svůj podíl na nákladu zlata, stříbra a smaragdů s Kolumbií a s dalšími zainteresovanými subjekty handrkují objevitelé ze Sea Search Armady.

A minimálně čtvrt století vyprchává naděje investorů stojících za těmito hledači pokladů, že dokážou získat patřičný podíl z odhadu hodnoty pokladu ve výši až osmnáct miliard dolarů.

Série právních bitev, do nichž vstupuje řada stran, a rostoucí náklady na právníky naznačují, že obecná romantická představa o hledačích pokladů trefujících „pomyslné jackpoty“ má značné trhliny. A investoři poskytující své prostředky těmto dobrodruhům tak většinou pláčou - anebo zpláčou úplně.

Poklady, kam oko dohlédne

Legends o nich slyšeli všichni. Každá země má svůj poklad, každá země má příběh „svého blázna“, který se zasloupeně nějaký poklad vydal hledat. Jsou zakopané v zemi, schované ve zdech historických budov, odpočívají na dně moří

a oceánů. Zlato, stříbro, drahé kamení, historické artefakty! Zmizelé ve starověku až po nedávnou minulost, v našem geoprostoru třeba z doby středověku nebo z druhé světové války. V médiích se pravidelně objevují nahodilé nálezy a s nimi související příběhy kandidátů na novodobá „hrabata de Monte Christo“. Za těmito kulisami je však mnohem víc těch, kteří to zkusili, investovali čas i nemalé finanční prostředky. A neuspěli.

Naposledy třeba propukla horečka loni v Nizozemsku, kde místní archiv po uplynutí zákonné lhůty odtajnil mapu nakreslenou německým vojákem, z níž někteří vydedukovali, že ve vesnici Ommeren osmdesát kilometrů jihovýchodně od Amsterdamu by mohl být poklad zakopaný nacisty. Nebyl. Respektive nikdo ho (zatím) nenalezl. Magazín 1843, který vychází jako příloha renomovaného týdeníku The Economist, zase minulý měsíc přinesl reportáž o tureckých hledačích, kteří v zemi pátrají po cennotech dávných civilizací i před stoletím vyháňených Arménů.

A pak jsou tady velcí hráči, kteří míří na velké trefy. Utrácejí - i za pomocí investorů - miliony dolarů a pomáhají si nejnovějšími technologiemi. Obvykle nejsou příliš otevření chlubit se svými (ne) úspěchy. A jen velmi neurčitě se vyjadřují o svém byznysu. „Nedělám to pro výtělek nebo abych si zajistil živobytí. Zajímá mě využití technologií k řešení problémů hluboko pod hladinou moře,“ řekl agentuře Bloomberg v krátkém rozhovoru Anthony Clake.

V civilu manažera jednoho z největších světových hedgeových fondů Marshall Wace, jež spravují 62 miliard dolarů, identifikovali jako investora stojícího za objevem amerického parníku Coloradan u Jižní Afriky. Ten byl během druhé světové války torpédován německou ponorkou a ke dnu šel s třemi tunami zlata na palubě. Poněkud severněji pak měl jiný tým podporovaný Clakem (a zřejmě i dalšími investory) nalézt další vrak s padesáti tunami stříbrných mincí na palubě. Tento objev měl pak být udržen v tajnosti, nalezené mince se měly roztavit a všichni zúčastnění byli zavázáni dohodami o mlčenlivosti. Není tedy ani jasné, jak se finančně Clakeovi a spol. jejich investice do tohoto specifického segmentu vyplácejí. A i další příklady naznačují, že stavět na hledání pokladů profitabilní byznys je velmi problematické.

Za zlatem i s akcemi

Jak vachrlaté mohou být osudy „systémových“ hledačů pokladů, ilustruje příběh Odyssey Marine Exploration. Ta se ve své době pokusila svým způsobem hledání pokladu institucionalizovat. V polovině devadesátých let 20. století ji založili dva zkušení hledači pokladů Gregory Stemm a John Morris. A z průzkumu mořského dna udělali byznysmodel. Peníze nabrali přes burzu, když za cenu 120 dolarů za kus upsali své akcie a slíbili svým investořům podíl na budoucích ziscích.

Ty se ale nedostavily. Přitom co se týká hledání, nedá se říct, že by neměli úspěchy. Záhy po IPO v roce 1996 u Gibraltaru

lokalizovali vrak britské HMS Sussex, který měl na konci 17. století převážet deset tun zlatých mincí na „úplatek“ pro jednoho britského spojence ve válce s Francií.

Jenomže hned první projekt držitelům akcií těšícím se na podíl na zlatém pokladu ukázal, že od nalezení pokladu k vyplacené odměně je dost daleká cesta. Vrak schovaný 821 metrů pod mořskou hladinou totiž firma mohla začít zkoumat díky komplikovaným povolovacím procesům až sedm let po jeho objevení a následně se dostala do středu konfliktu velmocí. Na vrak a jeho zkoumání si totiž vedle Anglie a jeho državy Gibraltaru začali dělat záslusk i Španělé, podle kterých byl Sussex v jejich teritoriálních vodách, a činili si nárok participovat na výzkumu. A brzy pak přišli s teorií, že hledači z Odyssey neobjevili britský Sussex, ale jejich fregatu Nuestra Señora de las

Mercedes, a že tedy dohody Odyssey s britskou vládou neplatí.

A firma se tak dostala do spirály diplomatických sporů, v nichž se vlády a jejich archeologové přeli, kdo má na co nárok. A akcionáři zjistili, že oni nemají nárok v podstatě na nic...

Cenné papíry s tickerem OMEX se po primární emisi zásadně propadly a přes úspěchy Odyssey v dalších průzkumech – například objev britského křižníku Gairsoppa s 61 tunami stříbra na palubě, který byl během druhé světové války potopen německou ponorkou; během dvouleté operace se podařilo většinu těchto stříbrných ingotů vyzvednout – se na svou závaděcí cenu již nikdy nepodívaly. Jakkoli především Gregory Stemm se opravdu pokoušel z konceptu postavit relevantní byznys a popularizoval své podnikání mimo jiné spoluprací

s televizí Discovery Channel na dokumentární show Treasury Quest. Náklady na hledání a následné vyzvedávání vraků spojené s diskusemi s vládami, v jejichž jurisdikcích se vraky nacházely, se ukázaly být příliš komplikované.

„Máme tým námořních badatelů, historiků a archivářů, kteří procházejí světové knihovny a archivy a zkoumají potenciální vraky lodí. Využíváme všechny dostupné primární zdroje – soukromou korespondenci účastníků, originální dokumenty dochované v archivech nebo zveřejněné prepisy těchto dokumentů, novinové zprávy, vládní vyšetřování, obchodní záznamy a všechny další základní zdroje, které se obvykle používají v námořní historii,“ popisoval Stemm svůj modus operandi pro magazín Military History. Odyssey tým však „pálila“ hoto- vost a občasná trefa, respektive podíl

Sova objevena, konečně!

Koupíte si knihu. Přečtete ji. Chytíte se. Začnete řešit hádanky. Posouváte se. Začnete kopat. Máte zábavu až na tři dekády. Hledáte. A pak vám jednoho dne řeknou, že uspěl někdo jiný. Tak nějak se od začátku října cítí tisíce francouzských hledačů Zlaté sovy. Pokladu v aktuální hodnotě zhruba tři sta tisíc eur, jež v roce 1993 zakopal francouzský expert na komunikaci pod pseudonymem Max Valentin. Dvanáct vodítek k jeho nalezení ukryl do knihy *Sur la Trace de la Chouette d'Or* (Po stopách zlaté sovy).

A spustil mánii, kdy desítky tisíc hledačů, takzvaní chouetteurs, strávily miliony hodin vlastním pátráním nebo spekulováním nad vodítky/hádankami na internetu. V některých extrémních případech až tak intenzivně, že to odneslo jejich manželství (Chouette d'Or se opravdu objevovala jako důvod v rozvodových papírech). Abyste si pak 3. října přečetli: „Přestaňte kopat! Potvrzujeme, že replika byla vykopána a současně bylo předloženo řešení!“

Jedno hledání pokladu tím skončilo. Francouzi si musejí najít jinou zábavu. Na dalších místech se nicméně pokračuje. Řízené/konstruované hledání pokladů je v řadě zemí velmi populární

Úporně hledaná sovička ze zlata a stříbra, kterou vytvořili Hauser s Beckerem.

a po dlouhá léta na sebe nabaluje spoustu fanoušků. V tuto chvíli se nejdelší honba za pokladem na světě odehrává v Severní Americe, kde jsou v knize *Tajemství* od Byrona Preisse ukryty indicie, jež by úspěšné hledače měly dovést k dvanácti truhlám s „poklady“ ukrytými v Kanadě a USA. Od roku 1982, kdy kniha poprvé vyšla, hledači vykopali pouze tři. V USA se hledá i zlatá soška koně nebo probíhá takzvaný Money Hunt, kde řešení několika rébusů v městském prostoru by úspěšného luštitelce mělo přivést k telefonnímu číslu, na které zavolá, a po zodpovězení několika otázek by mu to mělo zajistit výhru ve výši sto tisíc dolarů.

Modely těchto her jsou velmi podobné. Autor se inspiroje něčím podobným z minulosti, ukryje poklad, vytvoří platformu (obvykle knihu) na sdílení vodítek a předhází svůj „výtvor“ veřejnosti. A čeká, kolik hledačů to zaujme a jak těžké hádanky vlastně vytvořil.

Max Valentin, vlastním jménem Regis Hauser, se inspiroval britským bestsellerem *Maškaráda* z roku 1979 (tři roky se v Británii tehdy podle vodítek z knihy hledal zlatý zajíc posázený diamanty) a několik let se zabýval možností vytvořit podobnou hru pro Francii. Nakonec ve spolupráci s ilustrátorem Michele Beckerem vydal knihu a zakopal sovu ze zlata a stříbra (též vytvořená Beckerem,

později ji nahradili replikou; vítězi se předal originál po doložení, že jež k nálezu dovedlo vylouštění hádanek, nikoli detektor kovů) na neznámém místě ve Francii. Kniha se prodaly statisíce kusů a generace francouzských „dobrodruhů z gauče“ začaly hledat.

Pro některé se honba za pokladem stala posedlostí, pro některé organizační/podnikatelskou příležitostí, zvláště s příchodem internetu, jenž usnadnil propojení hledačů a formování nejrůznějších aliancí. Pro Michela Beckera – Hauser alias Valentin zemřel v roce 2009 – se postupně stala noční můrou. Nejprve se musel soudit s Hauserovou rodinou, která držela obálku s ověřovacími odpověďmi na všech dvanáct otázek. Následně pak s vášnivými chouetteurs, když se Becker pokusil vítěznou trofej prodat – soud rozhodl, že sochu prodat nejde, protože z hlediska práva patří osobě, jež najde v budoucnosti její repliku. To se stalo na začátku října. A zatímco někteří hledači byli zklamaní, další si naopak oddechli. („Konečně jsem volný!“)

Většina z nich pak chtěla vědět, kdo zlatou sovu našel a kde přesně byla schována. Ani na jednu otázku v polovině října odpověď známa nebyla. ●

na vyzvednutém bohatství už nedokázaly otočit firmu dlouhodoběji do černých čísel. Takže zhruba čtvrtstoletí po IPO se akcie firmy propadly do jednociferných dolarových a nyní až centových hodnot a Odyssey byla nucena změnit svůj profil z „hledání pokladů“ na obecnější „průzkum mořského dna“. Tam ale nyní pátrá především po fosfátech a dalších minerálech.

Lodní vraky jsou prostě příliš specifický koníček a jejich hledání je i přes stále pokročilejší technologie pomyslným „hledáním jehly v kupce sena“. Náklady na tyto procesy společně s těmi navazujícími na „povolovací procesy“ a vyzvednutí vraku dělají z romantické profese hledače pokladů velmi dlouhodobý a většinou nerentabilní byznys. Který se velmi obtížně kvantifikuje/analyzuje a následně nabízí investorům. Což ostatně dobře ilustruje i případ největšího dnešního souboje o miliardový poklad z mořského dna. Tam investoři čekají na vyrovnání už téměř půl století. První výstřel přitom zahřměl před více než třemi staletími. A mimochodem: byl špatně zaměřený.

Velikánský nález...

V roce 1708 se jednalo o normální kolonizační přesun bohatství z Latinské Ameriky směrem do Španělska. Na tehdy deset let sloužící trojstěžník jménem San José v oblasti dnešní Panamy naložili náklad drahých kovů z jihoamerických kolonií (především ze zlatých a stříbrných dolů v bolivijském Potosí) a loď s více než šestisetčlennou posádkou se na začátku června 1708 měla po zastávce v přístavu Cartagena vypravit přes Atlantik do své španělské destinace.

Ani do kolumbijské zastávky nicméně nedoplula. U poloostrova Barú španělskou galeonu vystopovalo britské válečné loďstvo. A pokusilo se jí zmocnit. Britská dělová salva však podle dostupných pramenů minula „necitlivé“ břicho lodi a zasáhla zásobníky se střelných prachem. A toho trojstěžník San José osázený čtyřiašedesáti děly neměl málo. Krátce po obřím výbuchu se tak místo v rukou Britů koráb ocitl na mořském dně. Tam pak setrval více než 250 let.

18

Odhadovaná hodnota nálezů, o který se hraje v případě potopené galeony San José, se dodnes vyšplhala na sumu 18 miliard dolarů.

Před devíti lety kolumbijská vláda na základě pátrání svého námořnictva prohlásila, že také ví, kde trosky legendární galeony San José s nákladem zlata a stříbra leží.

Klidný pobyt pod hladinou ustal s progresem sonarové techniky a dalšími vymoženostmi 20. století. Soupisy nákladu v podobě zlata, stříbra a smragdů měly jít už v tehdejších cenách do miliard dolarů a přitáhly ke galeoně pozornost hledačů pokladů. A po lodi San José, jinak též nazvané „Svatý grál lodních vraků“, se začalo intenzivně pátrat. V roce 1981 skupina investorů skrytá za firmou Sea Search Armada oznámila úspěch. Přičemž si začala činit nárok na pětaticetiprocentní podíl z hodnoty pokladu, jež plánovala na své náklady vyzvednout.

Kolumbie si ovšem představovala jiné dělení a její parlament přijal zákon, podle něhož měl podíl nálezce pokladů v kolumbijských teritoriálních vodách činit pět procent. A následně podléhat pětaticetiprocentní dani. Načež začala předlouhá právní bitva, do které se následně vložili se svými nároky i Španělé, zástupci potomků domorodých Bolivijců, kteří v Potosí poklady vytěžili, i ekologové a námořní historici, kteří zase mají vlastní představu o nakládání s pokladem respektive s místem odpočinku stovek lidí (z posádky se kdysi zachránilo pouze jedenáct námořníků).

...a ještě větší problémy

A tak se odhadovaná hodnota nálezů dodnes vyšplhala na 18 miliard dolarů, právní spory doputovaly do Haagu a pozice zainteresovaných stran nemají jednoduché východisko. „Je to velký zmatek a nevidím tam žádné přímočaré řešení,“ komentovala situaci pro BBC historička

Carla Rahn Phillipsová, jež o galeoně San José napsala knihu: „Španělský stát, kolumbijská vláda, různé domorodé skupiny, hledači pokladů. Myslím, že neexistuje způsob, jak zajistit, aby všichni odešli z tohoto sporu spokojeni.“

Přitom hledači podle expertů tahají za velmi krátký konec pomyslného provazu. Už jen proto, že jejich hlavní trumf – znalost místa nálezů – jim před devíti lety sebrala kolumbijská vláda, která na základě pátrání svého námořnictva prohlašuje, že také ví, kde trosky galeony s jejím nákladem leží. A naděje alespoň na návrat jejich někdejších investic se tak pro členy Sea Search Armady stále snižuje. Stejně jako kohokoli dalšího.

Podle OSN je galeona San José zhruba jedním ze tří milionů vraků, jimiž jsou poseta dna řek, jezer, moří nebo oceánů. Vzhledem k historickým konsekvencím je mnohdy velmi sporné, kdo na ně má nárok. Před čtyřiceti lety přijatá takzvaná Ústava oceánů toto téma neřeší, mezinárodní právo na otázky, komu vraky patří, kdo je má právo zkoumat a kdo má nárok na poklady v jejich troskách, neodpovídá.

Když se o to na začátku tisíciletí UNESCO v rámci Úmluvy o podmořském kulturním dědictví pokusilo, řada zemí včetně USA a Kolumbie v obavě z oslabení svých nároků úmluvu neratifikovala. A hledači jsou tak stále ve vakuu. „Právní rámec není ani jasný, ani komplexní. Mezinárodní právo nemá jednoznačné odpovědi,“ shrnul situaci pro BBC Michail Risvas, jenž se na University of Southampton specializuje právě na mezinárodní arbitráže a námořní spory. ●

Trable novodobých chrámů

Postavit či přestavět stadiony za miliardy bývá sexy, ovšem jejich ziskovost je těžkou disciplínou

Lukáš Vincent
vincent@tydenikeuro.cz

Fanoušci a politici z přilehlých oblastí jsou (většinou) nadšeni, pokladníkům a bankéřům, kteří by měli projekt financovat, padají vlasy. Tak nějak by bylo možno shrnout reakce na záměry postavit nový stadion/halu pro sportovní nebo kulturní účely. Příklady poslední doby i z těch populačně či turisticky nejexponovanějších míst ukazují, že po fázi očekávání (stavby) pravidelně přichází fáze problémů (provozování). Spojených především s finanční stránkou věci. Jak ukazují potíže tradičních „svatostánků“, jako je madridský Santiago Bernabéu, nebo nových ultramoderních hal jako Sphere v Las Vegas, trable přicházejí z různých směrů...

Vysoké náklady na výstavbu spojené s rostoucími cenami prací a technologií. Příliš optimistické projekce tržeb. Zklamání reakce nejbližšího okolí frustrovaného problému se zvýšeným pohybem lidí. Diskutabilní profitabilita.

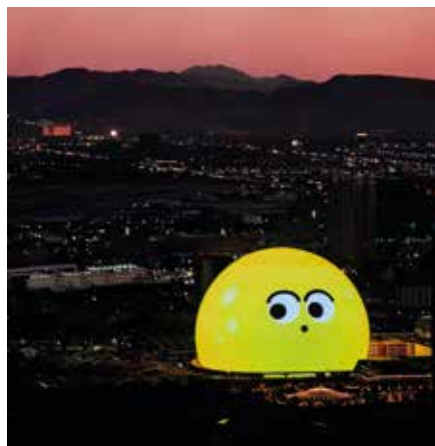
„Stále více jde jen o to, kolik to bude stát a kolik to může vydělat,“ řekl webu The Athletic šéf architektonického studia Populous Christopher Lee, který stál mimo jiné za návrhem rekonstrukce stadionu ve Wembley a katarského Lusailu, kde se hrálo finále posledního mistrovství světa ve fotbale.

Příliš hlučný balet

Naposledy se zraky upřely do Madridu, na zmíněné Santiago Bernabéu. Domov fotbalistů Realu Madrid, nyní pro 82 tisíc diváků v hledišti, nedávno prošel rekonstrukcí za 1,8 miliardy eur a vedle vystoupení „bílého baletu“ mělo tuto investici zaplatit multifunkční využití prostoru hrací plochy. Jako třeba hudební megakoncerty. Taylor Swiftová to ještě stihla, stejně jako lokální hvězda Luis Miguel nebo kolumbijská popstar Karol G, další eura za hudební produkce ovšem Real

Madrid zatím do své pokladny nepřidá. Na nátlak obyvatel přilehlé čtvrti Chamartín a následně městské rady Real musel v září všechny další plánované kulturní akce odvolat, když nebyl schopen zajistit naplnění nařízení o hluku. „Posluchači bez vstupenek“ v této luxusní části Madridu si stěžovali, že okolí Santiago Bernabéu se proměnilo v mučírnu, kdy hlasitou hudbu doplnilo bezostyšné chování fanoušků.

Vyšetřování, které po prvních stížnostech následovalo, identifikovalo problém na straně architektů, kteří ve snaze zajistit dostatečnou cirkulaci vzduchu v kotli stadionu příliš otevřeli jeho stěny. A tato otevřená konstrukce, i při zavřené stře-

l takto, jako obří animátorská hříčka, může zářit technologicky revoluční hala Sphere v nočním Las Vegas. Stála 52 miliard korun.

še, zkrátka propouští do okolí příliš mnoho zvuku. V dalším díle seriálu, který během léta „bavil“ konzumenty španělských médií, se ukázalo, že funkcionáři pozapomněli nechat stadion zkolaudovat na nefotbalové akce... Klub následně slíbil nápravu a obnovení hlasitých koncertů až v okamžiku, kdy pořadatelé budou moci zaručit dodržování předpisů.

Nesměle zářící Sphere

Finančně zatím příliš nefunguje ani MSG Sphere v Las Vegas. Konstrukčně revoluční hala pro osmnáct a půl tisíce návštěvníků, jejíž otevření přesně před

rokem proběhlo v podstatě všemi médii světa s velmi atraktivním obrazovým doprovodem, zatím nedokáže přitáhnout dostatečný počet diváků, respektive jim prodat dostatečně drahé vstupenky. A investice ve výši 2,3 miliardy dolarů, které měl nový monument Las Vegas, jehož vnější i vnitřní plášť je osázen 54 tisíci metry čtverečních LED displejů, stát, tak šéfovi MSG Jamesi Dolanovi příliš finanční radosti nepřináší.

Navenek Dolan sice hovoří o vytváření dlouhodobé hodnoty a pozitivní dynamiky, ale projekt je stále ve ztrátě. Především kvůli tomu, že pro Sphere neexistuje dostatečná nabídka specifických show, jež by jeho možnosti plně využila.

Takže podobné kopule zřejmě jen tak někde nevyrostou. „Jakákoli další rychlá expanze tohoto konceptu vypadá při těch nákladech velmi nepravděpodobně,“ prohlásil pro oborový Casino.org analytik Mike Hickey ze společnosti Benchmark. Ostatně nápad na londýnskou obdobu Sphere utnul starosta Sadiq Khan hned v zárodku, když veřejně prohlásil, že (do noci svítící objekt) není v souladu se zájmy zdravého života britské metropole.

Aspoň nakročeno k zisku

A tak se v Londýně perou s jinými „stadionovými“ problémy. Posledním obřím přírůstkem je White Hart Lane, za 1,2 miliardy liber vybudovaný stadion fotbalistů Tottenhamu Hotspur, otevřený před pěti lety. Zatímco fotbalově se klubu nedaří sáhnout si na trofeje nebo jen účast v Lize mistrů, finančně stadion generuje na jediný zápas „Kohoutů“ tržby šest milionů liber (nejvíce v Premier League po Manchesteru United!)

Co se zatím ukazuje jako větší problém, je celková udržitelnost. I přes zápasy hostující NFL, koncerty Lady Gaga nebo Beyoncé či boxerské superzápasy jako Joshua versus Usyk se White Hart Lane stadion jako celek k černým číslům podle kuloárních informací zatím jen blíží. Na rozdíl od Santiago Bernabéu nebo Sphere však nakročeno k cíli alespoň má. ●

”

Investujeme.

→ www.drfg.cz

Vizualizace projektu 3 Dvory, Újezd u Brna

Finanční služby

500 000+

spokojených klientů
s našimi službami

Telekomunikace

600+ odborníků

staví a servisuje mobilní
a datové sítě

Nemovitosti

25+ mld. CZK

tržní hodnota spravovaných
realitních aktiv

David Ricks, generální ředitel rostoucí Eli Lilly, říká, že úspěch výrobce léčiv je částečně spjat s pokračujícím výzkumem diabetu a obezity a může vyvrcholit léky, jako je injekční Zepbound proti tloušťce.

Stane se Eli Lilly bilionovou farmafirmou?

Díky boomu přípravků na hubnutí se společnosti daří. Může být v oboru první, kdo pokoří hodnotu bilionu dolarů. Investoři už ale vyhlížejí varovné signály naznačující, že se blíží „vrchol nadšení“

Oliver Barnes

Farmaceutická společnost Eli Lilly zažívá zlaté časy. A vypadá to, že se díky nenasytnému apetitu Wall Streetu po akciích výrobců léků na hubnutí stane vůbec první firmou z tohoto kompetitivního odvětví, která dosáhne tržní hodnoty jednoho bilionu dolarů (skutečně 23 bilionů korun).

Ale když řídíte farmaceutickou společnost, není nouze ani o temné příběhy z chmurnějších časů. Koncem roku 2000 se cena akcií Eli Lilly blížila historickému minimu, neboť jí vypršely patenty na „psychiatrické hity“ a antidepresiva: především na léky Prozac, Zyprexa a Cymbalta. V té době probíhala v oboru konsolidace, vzpomíná generální ředitel Dave Ricks, veterán s pětadvacetiletou praxí v tomto byznysu. Eli Lilly hrozilo, že se z ní stane „to jméno za pomlčkou oddělující jej od nějaké větší značky“. Kolo štěstí se však otočilo. A to podstatně.

Obezita přinesla oběžní účty

Dnes tatáž společnost nestihá budovat nové výrobní linky, aby uspokojila poptávku po žádaných lécích na cukrovku a hubnutí Mounjaro a Zepbound, které patří do nové skupiny přípravků na bázi GLP-1. Firma v posledních čtyřech letech do

výrobních zařízení investovala dvacet miliard dolarů (462,5 miliard korun) a před týdnem uvedla, že utratí dalších 4,5 miliardy dolarů (tedy 104 miliardy korun) na výstavbu závodu na léky v klinické fázi testování ve svém domovském americkém státě, v Indianě. Počty pacientů totiž dosahují historicky nejvyšších hodnot: jen v USA je to více než 100 milionů dospělých lidí potýkajících se s obezitou a na celém světě jde o jednu miliardu.

„Všichni máme doma v koupelně biomarker, nazývá se váha,“ glosuje Ricks v právě budovaném výrobním závodu v Indianapolisu. „Výsledky z úlevy (na váze) pocítí spousta lidí, a to poměrně rychle, takže s tím dál roste zájem spotřebitelů, a ten je docela výrazný,“ dodává k hubnoucí kůře.

Díky nejsilnějšímu přípravku na hubnutí a jedenácti experimentálním lékům, včetně očekávané první pilulky GLP-1 s malými molekulami, jejíž schválení je prý na spadnutí, se Eli Lilly může stát lídrem trhu, který podle odhadů do konce desetiletí vzroste na 130 miliard dolarů neboli tři biliony korun ročně! Ricks však zdaleka není spokojený.

Většinu času totiž věnuje zvyšování výrobní kapacity, aby dokázal konkurovat (dánské) společnosti Novo Nordisk. Vedle toho Eli Lilly bojuje proti různým

napodobeninám léků na hubnutí a rovněž dalším vývojářům vstupujícím do takto lukrativního oboru. A kvůli ceně přípravků se dostává pod rostoucí tlak politiků a pacientů.

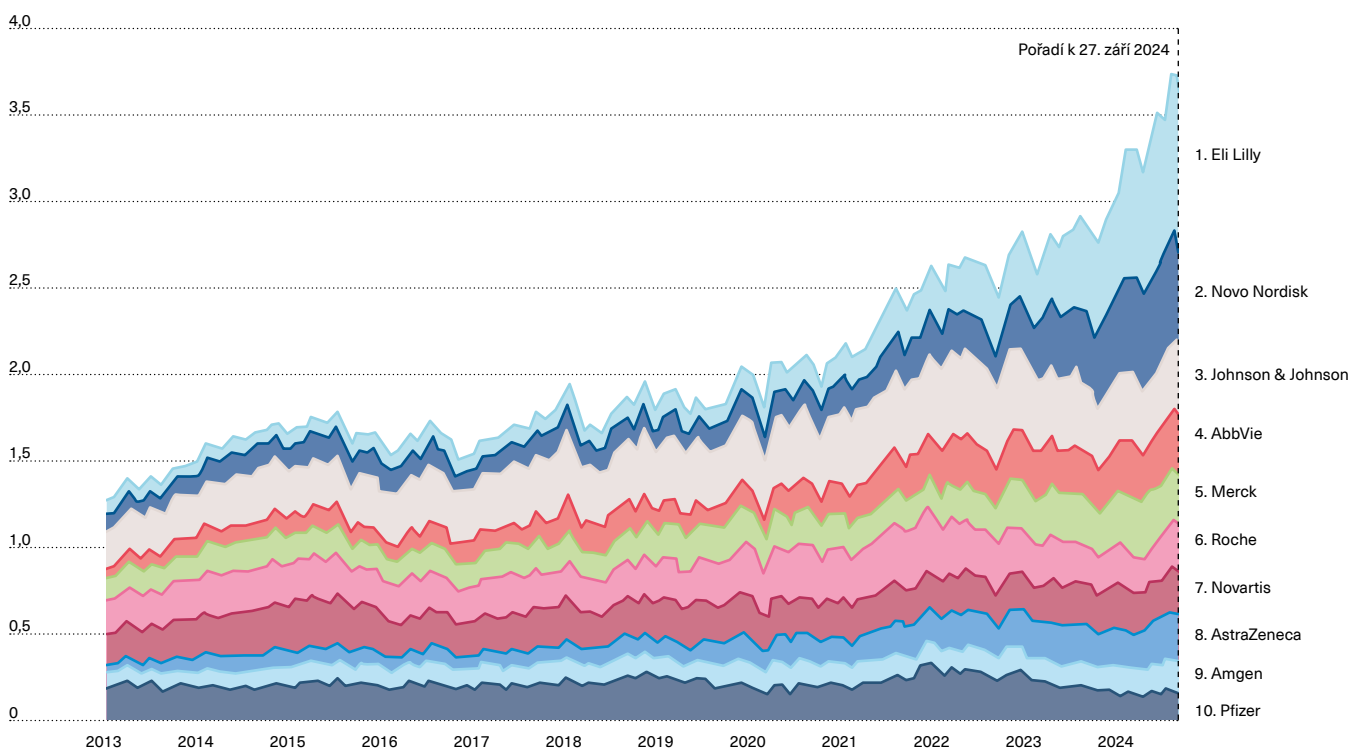
Až příliš hodnotná firma?

Investoři se navíc začínají obávat příliš vysoké hodnoty společnosti Eli Lilly, která minulý pondělí po uzavření trhu činila 842 miliard dolarů (asi 19,5 bilionu korun), což je 54krát více, než mají činit předpokládané zisky v příštích dvanácti měsících. Této hodnoty v odvětví dosud nebylo dosaženo.

„Všichni po akciích (Eli) Lilly a výrobců léků natahují ruce, takže budou dál růst; mají prostě dokonalou cenu,“ říká anonymně jeden z deseti největších akcionářů. „Pokud se investoři zaleknou ostatních deseti hráčů na trhu s léky na hubnutí a s tím souvisejícího možného tlaku na ceny, mohla by s tím ale mít firma problémy.“ Ta doufá, že si svoji pozici mezi desítkou nejhodnotnějších firem USA upevní a udrží si náskok. Přeloženo: své mimořádné zisky bude muset vložit do výzkumu a vývoje, aby se připravila na dobu, až se její léky na hubnutí v polovině třicátých let 21. století dostanou na okraj takzvaného patentového útesu, kdy na trh přichází konkurence generik.

Eli Lilly vévodí pozoruhodnému růstu velkých farmaceutických firem

Tržní kapitalizace deseti největších farmaceutických společností (v bilionech dolarů)

Závod Eli Lilly na výrobu léčiv na bázi GLP-1 v Indianapolisu, který má letos zahájit produkci. Konkurenční společnost Novo Nordisk otřásla trhem, když roku 2017 představila lék Ozempic založený právě na GLP-1.

Daniel Skovronsky, vědecký ředitel čili CSO Eli Lilly, tvrdí, že dlouhodobým úkolem společnosti je nejen navázat na stávající úspěchy, ale také se vyhnout cyklu boomu a propadu ve farmacii.

Akcíím technologických firem soupeřících o titul té nejhodnotnější společnosti – jako jsou Microsoft, Apple, Nvidia či Google – je společná „přilnavost k zákazníkům, kterou farmaceutický průmysl zatím postrádá“, ví dobře Daniel Skovronsky, vědecký ředitel Eli Lilly. Dlouhodobým úkolem společnosti tak není jen stoupat a vystoupat k vyšším metám, ale také zabránit návratu zmíněných temných časů. Jak? Toho chce dosáhnout pěstováním loajality spotřebitelů. „Naším cílem je vymanit se z cyklu farmaceutického boomu a propadu,“ plánuje Skovronsky.

Odvěci cukrovkoví rivalové

Psal se rok 2018. Tehdy Roche, švýcarský výrobce léků, odmítl nabídku na koupi licenčních práv na slibnou pilulku GLP-1 k léčbě cukrovky druhého typu od sesterské společnosti Chugai, a tím se znovu rozhořela více než stoletá rivalita mezi Eli Lilly a společností Novo Nordisk...

Podle dvou osob obeznamených s jedním porazila Eli Lilly po krátké nabídkové válce úhlavního dánského rivala a za práva na experimentální lék zaplatila předem padesát milionů dolarů neboli 1,2 miliardy korun. Novo Nordisk se pro list Financial Times odmítl vyjádřit. Skovronsky si nevzpomíná, zda se v době uzavírání licenční dohody někdy mluvilo o možnosti podávat pilulku jako „lék na hubnutí“.

Bude-li lék, nyní známý pod názvem orforglipron, uveden podle plánu na trh

v roce 2026, stane se zřejmě prvním práškem proti obezitě s malými molekulami. Jde však jen o jeden z přípravků, díky němuž Eli Lilly vyhrává před Novo Nordiskem boj o prvenství na trhu s léky na hubnutí. „S Novo Nordisk jsme přímo či nepřímo soupeřili celé století. Konkurence je v tomto směru pro spotřebitele dobrá: urychluje vývoj, protože se předháníme, pracujeme usilovněji, můžeme iterovat způsobem, který dává lepší produkty, takže dochází ke skokovému pokroku ve vývoji,“ říká ředitel Ricks.

Roku 1923 přišla Eli Lilly jako první s komerčním inzulinovým přípravkem na léčbu cukrovky, jejíž diagnóza do té doby představovala rozsudek smrti. Společnost Novo, před fúzí s Nordiskem vystupující samostatně, pak vytvořila verzi s delší účinností a první inzulinové pero. V roce 1982 uvedla Eli Lilly na trh první syntetickou, masově vyráběnou variantu lidského inzulinu a roku 2005 vytvořila první lék GLP-1 – injekci podávanou dvakrát denně.

Společnost Novo Nordisk však roku 2017 způsobila v oboru revoluci uvedením přípravku Ozempic, který přišel na americký trh. Ač byla firma Novo Nordisk na trhu první, Eli Lilly využila „výhodu tržní dvojky“, říká vedoucí výzkumu Rajesh Kumar ze společnosti HSBC. „Viděla, do jakých pastí se chytá lídr trhu,“ dodává s tím, že to dvojice trhu umožňuje rychleji rozjet výrobu a investovat do produktů nové generace.

Půlbilionové tržby na obzoru

Podle odhadů analytiků by letos měly její léky Mounjaro a Zepbound, využívající účinnou látku zvanou tirzepatid, generovat tržby ve výši 18,8 miliardy dolarů (435 miliard korun), a tak se přiblížit předpokládaným tržbám společnosti Novo Nordisk z přípravků Ozempic a Wegovy ve výši 27 miliard dolarů (624 miliard korun), přestože jsou v prodeji kratší dobu. Předpokládá se, že tržby z léků na bázi GLP-1 společnosti Eli Lilly překonají do roku 2027 tržby firmy Novo Nordisk.

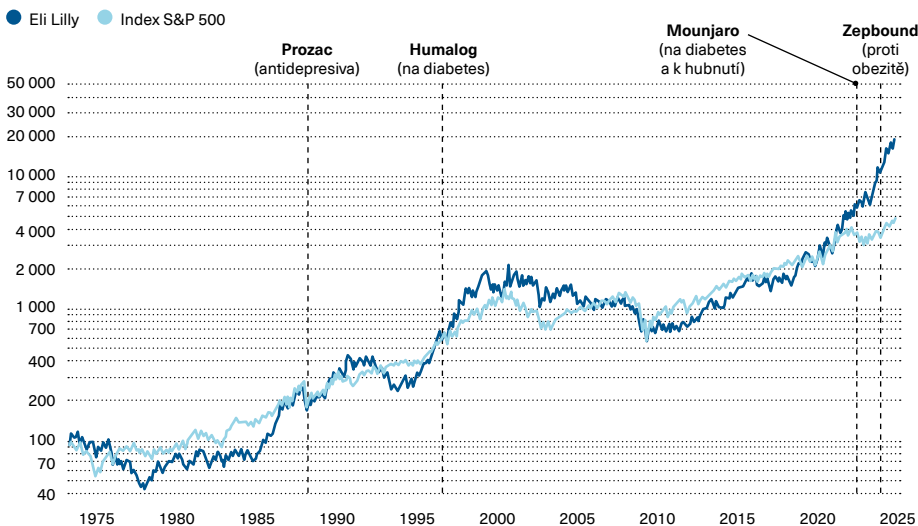
Pakliže bude orforglipron uveden na trh dle plánu v roce 2026, bude mít Eli Lilly dvouletý monopol na trhu s prášky na hubnutí, teprve poté ji budou moci dohánět konkurenti. Společnost také vyvíjí přípravek retatrutide, který aktivuje tři různé střední peptidy a ve střední fázi testů vedl ke snížení tělesné hmotnosti o 24 procent, což je mnohem výraznější než v případě jakékoli stávající léčby.

Firma se rovněž snaží prokázat další pozitivní dopady tirzepatidu na vedlejší problémy obezity, jako je spánková apnoe, kardiovaskulární rizika a chronické onemocnění ledvin, což jí může pomoci při dohadování s pojišťovnami. Americký státem podporovaný program péče Medicare, který je určen převážně starším 65 let, hraje léky na hubnutí jen tehdy, když pacient trpí jinou komorbiditou.

„Chystáme se ten obrovský chod spouštět po kouscích tím, že prokážeme indikace nejen v souvislosti se snížením

Eli Lilly výrazně převyšuje mimořádnou výkonnost trhu

Cena akcií a index jsou přepočítány na společný základ, měřítko je upraveno (přerušované čáry vyznačují datum schválení vybraných léčebných přípravků)

ZDROJ: LSEG

hmotnosti. Myslím, že za pět let se ohlédneme a uvidíme, že tyto nemoci lze ovlivnit pouhou změnou hmotnosti, a tak si pojišťovny řeknou: „Ano, měli bychom (tirzepatid) hradit u všech těchto stavů, ale i u stavu, který jim předchází, což je obezita,“ míní Ricks.

Další korporace v závěsu

Kromě svého dlouholetého rivala čelí Eli Lilly konkurenci i z jiných stran. Podle výzkumné agentury Pitch Book by do konce desetiletí mohlo být uvedeno na trh až šestnáct nových léků na obezitu - včetně

přípravků od velkých výrobců, jako jsou AstraZeneca, Pfizer a Amgen.

Nejdříve však firmu čeká boj proti řadě napodobenin. Americký Úřad pro kontrolu potravin a léčiv (FDA) povoluje lékárnám, které obvykle připravují léky na míru, aby v případě nedostatku přípravku s ochrannou známkou nabízely jeho napodobeniny. A ty teď zaplavily trh. Ricks tvrdí, že „nedává smysl“, aby byl tirzepatid na seznamu FDA veden jako „nedostatkový“, neboť Eli Lilly se snaží dodávky zvýšit, a varuje, že v lékárnách připravovaná léčiva představují pro pacienty riziko: „Pojďme

společně vyřešit problém výroby, vyhneme se pasti, kvůli níž jsou Američané vystaveni falšovaným produktům s neschválenými účinnými látkami.“ Minulou středu FDA uvedla, že nedostatek tirzepatidu byl „vyřešen“, čímž zřejmě končí lékárenská výroba takových přípravků.

S tím, jak šlape na paty Eli Lilly dravá konkurence, čímž se snižuje její klíčová konkurenční výhoda, pozorují investoři varovné signály naznačující blížící se vrchol ohodnocení společnosti na trhu. Jeden z pětadvaceti top akcionářů předpovídá, že Eli Lilly překročí hranici bilionu dolarů, ale dodává, že už se nachází blízko vrcholu: „Nevyhnutelně se blíží tomu patentovému útesu, je tu konkurence a brzy dojde k cenové válce. Zdá se, že nadšení (z Eli Lilly) se blíží vrcholu.“

Mana nebeská aneb co dál

Pokud se chce Eli Lilly skutečně vymanit z cyklu boomu a propadu farmaceutického průmyslu, musí se její výzkumný a vývojový tým pustit do práce na dalším léku určujícím novou éru. Jejím úkolem bude objevit „příští manu nebeskou“, říká jeden z investorů. Společnost doufá, že šanci jí dá právě zavádění léků proti obezitě. Podle Skovronského první výsledky naznačují, že u stovky tisíc pacientů, jimž byl tirzepatid předepsán, byly pozorovány další překvapivé účinky léčby: zmírnění příznaků úzkosti a deprese i lepší kontrola nutkavého chování, jako je kouření a pití.

Eli Lilly již nasadila lék proti autoimunitním onemocněním, jako je psoriatická artritida (PsA), v kombinaci s jinými přípravky, ale Skovronsky upozorňuje, že

První laboratoř Eli Lilly na snímku z roku 1876. Mezi počáteční úspěchy tohoto výrobce patřila revoluce v léčbě cukrovky ve dvacátých letech 20. století, kdy byl představen první komerčně prodáváný inzulin.

Současné sídlo v Indianapolisu. Eli Lilly v posledních letech investovala do výrobních zařízení miliardy dolarů.

Výrobní zařízení v nové laboratoři společnosti v irském Kinsale. Firemní CEO Ricks upozorňuje, že Eli Lilly se věnovala výzkumu cukrovky a obezity i v době, kdy to jiné skupiny vzdávaly.

David Ricks, šéf společnosti Eli Lilly, dává přednost spíše investicím do výzkumu a vývoje v rané fázi než velkým, jednorázovým akvizicím.

účinky na duševní zdraví a závislosti „jsou natolik zajímavé, že se chceme podívat i na to, zda tyto léky mohou pomoci v případě těchto druhů onemocnění“. Výrobce rovněž zvažuje, že při budoucích zkouškách prášků na hubnutí a dalších léčebných postupů zapojí i lidi, kteří nemají přímo nadváhu, ale jsou již nějak ohroženi přibýváním na váze. Proto již nyní hledá způsoby, jak trh s léky na hubnutí rozšířit. Největší otázkou pro Eli Lilly však je, jak dál naloží s obrovskými zisky z prodeje léků na hubnutí.

Analytici očekávají, že korporace vykáže do roku 2030 cash flow v objemu 187 miliard dolarů (4,3 bilionu korun), s nímž si může vlastně nakládat podle libosti. Jak řekl jeden investor rizikového kapitálu: zatímco pozorovatelé v oboru jsou posedlí tržní hodnotou společnosti, rozhodující bude, co Eli Lilly podnikne, až „bude mít peníze na stole“. Co tedy přijde?

„Můžeme si dovolit utrácet, takže budeme zvažovat všechny možnosti, ale pravděpodobně bychom neměli upustit od svých zásad,“ odpovídá CEO David Ricks a dodává, že upřednostňuje sázku na výzkum a vývoj v rané fázi před velkými, jednorázovými akvizicemi, které přinesou vyšší příjmy, ale omezí růst. „V době, kdy byla budoucnost této společnosti nejistá, jsme vsadili na výzkum a přežili díky naší vynalézavosti,“ je přesvědčen Ricks.

Poukazuje na to, jak společnost vytrvala ve výzkumu cukrovky a obezity i v době, kdy to jiné farmaceutické skupiny vzdaly: „Díky naší vynalézavosti si udržujeme dynamiku. Rozděluje výdaje dle projektů,

ne podle tabulek, což přímo vyžaduje, abychom se každým projektem zabývali. Nadchli se pro něj, nebo taky ne.“

Poučení od konkurence

Když byl v roce 2014 uveden na trh imunoterapeutický hit společnosti Merck, lék Keytruda, chtěl Skovronsky rychle dohnat její náskok a vrhnout na trh vlastní verzi přípravku ze skupiny inhibitorů kontrolních bodů. Dnes předpovídá, že řada konkurenčních výrobců podobně propásne další vlnu inovací, neboť se

bude snažit hledat cestu na trh s obezitou. Eli Lilly mezi tím bude mít prostor pro další velké inovace: po schválení léčiva Kisunla pro lidi s Alzheimerovou chorobou v raném stadiu, chce nasadit tento lék v USA jako preventivní léčbu nevyléčitelné mozkové poruchy.

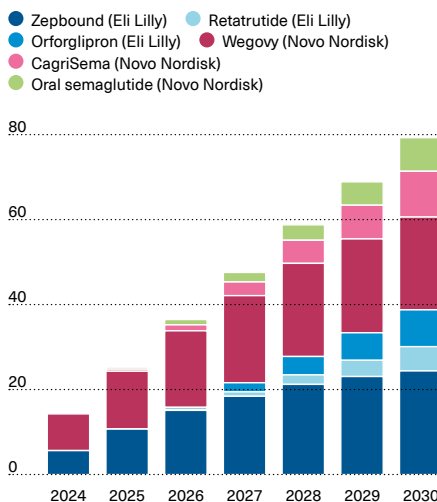
Daniel Skovronsky dodává, že Eli Lilly, jejímž předchozím největším trhákem byl přípravek na deprese Prozac, pravděpodobně znovu vstoupí na pole psychiatrie. Oblastí potenciálního růstu jsou také neopioidní léky proti bolesti – Amerika totiž stále hledá cestu za nynější opioidové krize. Pro Eli Lilly bude výzvou dokázat investorům, že i další segmenty jejího podnikání mohou být stejně atraktivní jako hity s GLP-1.

„Pokud si odmyslíme oblast diabetu a obezity, zase tak dobře se jim nedaří,“ namítá jeden z investorů. „Je tu určité riziko, že se bezhlavě pustí do nových oblastí, protože stejně jako Novo Nordisku jim jde dobře jedna věc, ale zbytek není zas tak nic moc,“ míní.

Šance na úspěch přitom nejsou zaručené. K objevu nesmírně populárních léků, jako jsou statin Lipitor k prevenci kardiovaskulárních chorob či autoimunitní lék Humira, Keytruda na karcinomy a nyní i pilulky GLP-1, totiž „dochází poměrně zřídka a obvykle se to nepodaří dvakrát po sobě stejnému výrobcu,“ přiznává Jacob Van Naarden, jenž vede ve společnosti Eli Lilly celou onkologickou divizi. Ale poměrně optimisticky uzavírá: „Nám se to možná povede – což by bylo skvělé.“ ●

Eli Lilly a Novo Nordisk budou dominovat trhu léků na hubnutí

Předpokládané tržby vybraných přípravků na hubnutí (v miliardách dolarů)

ZDROJ: BLOOMBERG

Barva velice výrazného interiéru tohoto historického Porsche se jmenuje flamenco red. Potahy na celé palubní desce, středovém tunelu nebo madlu ruční brzdy byly tehdy za příplatek.

Porsche je prostě miláček

Když už nemůžu další auta kupovat sám, snažím se přemluvit kamarády. Do Porsche už jsem takhle navezl dva a třetí je na dobré cestě, svěřil se designér Jan Plecháč

Václav Rybář
rybar@tydenikeuro.cz

Jan Plecháč, umělecký ředitel Moseru a absolutní vítěz loňského ročníku Czech Grand Design, na to správné Porsche 911 (993) Carrera čekal několik let. „K autům mě asi přivedl dědeček, který kdysi pořádal Cenu Prachovských skal, což byly motocyklové závody s mezinárodní účastí. Před padesáti lety se na Jičínsku pár nadšenců takhle spojilo a založilo klub automobilových veteránů, který byl první v Česku. Ty závody se mimochodem stále jezdí. Děda zemřel, když mi byly čtyři roky, ale pamatuju si, jak mě na klíně vždycky vyvezl po městě s Pragou Piccolo, kterou máme v rodině dodnes,“ pátá Plecháč po kořenech své vášně pro auta.

„Tátu to bláznovství do aut trochu přeskočilo, hnal se jen po motorkách, ale jeden náš známý žil v Německu, kde pro Porsche nějakou dobu pracoval. A jezdil k nám tu s BMW, tu s Porsche, což pro mě jako pro malého kluka bylo totální UFO. Od té doby mi srdce bilo pro Porsche, což se ještě utvrdilo, když mi táta odněkud přivezl kompletní kolekci autíček, kde byly všechny do té doby vyráběné poršáky,“ doplňuje úspěšný designér.

911 Carrera čtvrté generace ale nebyla jeho prvním vozem značky Porsche. „Nejdřív jsem měl štěstí na základní

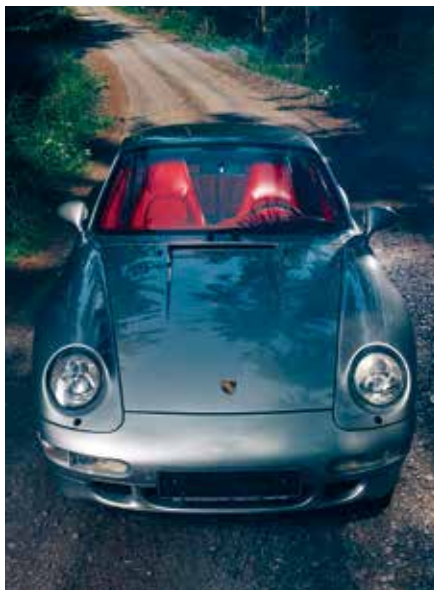
911 z roku 1978, verze SC. To byl ten klasický tvar s třilitrem, opravdu parádní auto. Tím jsem si začal plnit Porsche sen, kdy jsem přešel z 959 na dálkové ovládání k velkému autu. Na vlajkovou 959 jsem samozřejmě nikdy neměl, ale vždycky mě fascinovala. Technicky i designově. A když si to tak vezmete, tak 993 k ní má asi nejbližší,“ rozebírá Plecháč do podrobností svou cestu za aktuálním vozem.

V garáži mu ale dělá společnost ještě jedno Porsche. „Ano, já jsem pověstný tým, že neustále projíždím inzeráty a hledám něco dalšího. Jeden čas jsem si to zakázal, všechny ty aplikace jsem si odinstaloval, ale nevydrželo mi to. Už je mám zase a nastavuji si hlídací psy u aut, která by mi možná jednou mohla říkat pane. Snažím se to léčit alespoň tím, že sháním auta pro ostatní. Takhle jsem už do starých Porsche navezl dva kamarády a další do party se právě domlouvá,“ směje se rošťácky.

Jeho druhým Porsche byla a stále je 928, elegantní cesták s osmiválcem, s nímž prý jeden čas jezdil i dennodenně, protože tohle je ten typ vozu, který má rád delší vzdálenosti. „Je pravda, že v 993 jezdíme spíš za odměnu a pro radost. Já jsem s ní vlastně ani nejel žádný velký roadtrip, protože přišly děti, a jakkoli se mi dozadu na doraz vejdou autosedačky, tak je to auto na investici do zážitků, ne na dlouhé cesty, od toho mám velké rodinné SUV. I proto jsou ta dvě Porsche, nebo ještě Saab 900, takovým lékem na moderní auta. Člověk se v nich cítí úplně jinak. Mám je všechny ve stříbrné barvě, protože ji mám asociovanou

Zadní sedačky jsou u kompaktních vintage 911 za trest, ale pokud se vám do nich povede napašovat dětská sedačka, můžete zbytek rodiny obohatit o nezapomenutelné zážitky.

Model Carrera S/4S měl vnější karoserii shodnou s modelem Turbo, tedy širší s většími blatníky a se sníženým podvozkem. I to přispívalo ke zvýšené atraktivitě.

Všechny vozy 911 Carrera nejsou stejné. Někdo nedá dopustit na generaci 930, jiní brání vlažně přijatou 964, ale většina se shodne na tom, že právě 993 je pomyslným vrcholem celé modelové řady.

Pouhých 20 procent součástí z předchozí generace našlo své místo v 993. Bylo to auto stavěné skoro od nuly a Porsche si od něj tehdy hodně slibovalo. Dnes dělá radost Janu Plecháčovi.

se závodními auty, a navíc díky tomu hezky vyniknou jejich křivky," prozrazuje.

„Nejvíc pozornosti na pumpě vždyc-ky sklídím se Saabem, ale Porsche je prostě miláček. Poslední vzduchem chlazený motor, ve stříbrné barvě a s rudým interiérem. Našel jsem ho v severním Německu. Původně jsem chtěl 4S, pro jistotu na mokru nebo sněhu. Navíc čtyřkolka byla převzatá z 959, tak jsem si říkal, že budu mít alespoň kousek svého vysněného auta. Ale na prodej byla verze 2S, trochu nižší, s lepší dynamikou, ale pořád zadokolka. Táta mi říkal, že je úplně pro mě. Jeli jsme tam šest hodin, pak jsem se svezl a už se nedalo couvnout. O týden později bylo auto doma. Stříbrné s rudou kůží, která obtahuje celý interiér, což málokterá značka dělá a skoro nikdo to neumí jako tehdy Porsche. Je to auto pro výjimečnou příležitost, auto, co k sobě chce lákat pohledy lidí,“ popisuje svůj vůz Plecháč.

Jeho Carrera 993 2S je dnes například v USA velmi žádaným zbožím, posledním kompaktním Porsche před nástupem znatelně větší generace 996 a zároveň posledním z těch, co mají vzduchem chlazené ploché šestiválce. Řada skalních

fanoušků považuje 993 za dělicí čáru mezi tradiční a moderní érou Porsche. Jsou tak zásadoví, že dokonce pořádají srazy jménem Luftgekühlt, kam mají přístup jen majitelé vzduchem chlazených vintage poršáků.

Čtvrtá generace měla ve své době řadu moderních řešení – jako první přišla se šestistupňovou manuální převodovkou nebo víceprvkovou nápravou z hliníku (přezdívá se jí Weissach a premiéru slavila v 928), která zlepšila jízdní vlastnosti a eliminovala přetáčivost aut při prudkém ubrání plynu. S tím bojovala hlavně generace 930, jejíž nejsilnější verze Turbo se přezdíválo Widowmaker (ovdovovač). Plecháč ale ke kultu vzduchem chlazených Porsche tak úplně nepatří: „Dovedl bych si představit do sbírky ještě generaci 997. Ta se vrátila k těm tradičním tvarům, je to i dnes poměrně moderní auto a také velmi rychlé. Moc by se mi líbilo, kdybych měl vedle sebe 993 a 997, obě ve stříbrné s červeným interiérem. Ale mám teď tři veterány, tři motorky, tři děti, takže až časem.“ Loučíme se, ale člověka napadne, že hlídací psi u Plecháčů doma štěkají velmi často. ●

Výrazný, ale nadčasový interiér, kde je všechno tam, kde má být. Včetně zapalování na levé straně, což je specialita modelu 911 Carrera.

Opravdoví ptáci už dávno neexistují!

Už jste někdy viděli mrtvého holuba? Ne? Protože žijí věčně! A víte, proč pořád ty potvory vysedávají na elektrických drátech? Dobíjejí si baterky

Václav Rybář
rybar@tydenikeuro.cz

Od Hitchcockova hororu *Ptáci* tu nebylo zásadnější odhalení. Už na konci padesátých let se USA podařilo vybit celou ptačí populaci a postupně ji nahradit sofistikovanými drony. Jejich skelet je ze superohebného hliníku, jejich baterie mají životnost v řádu dekád. Mají kamery, mikrofony a sledují vás ve dne v noci. Že jste o tom nikdy neslyšeli? Americká vláda tamní spolky, které na obrovskou blamáž upozorňují, systematicky potlačuje. Občas se ale ptačí drony v rámci naprogramovaných migračních vzorců dostanou i mimo území USA.

Dokonce se množí případy, že se jejich obvody zmatou v okolí 5G věží a jejich tělíčka jsou pak nalezena v bezprostředním okolí. To se však podařilo překlomit do jiné konspirační teorie o škodlivosti 5G záření, takže na ohledávání dobře maskovaných dronů nikdo ani nepomyslel... Teď je však načase jít s pravdou ven. Hnutí Ptáci nejsou skuteční (*Birds Aren't Real*) musí šířit osvětu, dokud je ještě čas, protože i přirozená ptačí populace v Evropě či v Asii v důsledku ďábelského amerického plánu začíná slábnout a hrozí, že drony zcela ovládnou světová nebesa.

Poctivě budovaná konspirace

Rád bych vás zastavil, než půjdete s kapesním nožikem pitvat sýkorky na zahradě. Předchozí odstavce jsou samozřejmě lež jako věž, velkolepá a dlouhá léta budovaná konspirace, jež začala jako nevinný žertík Petera McIndoea před zhruba sedmi lety. Šel po ulici v Memphisu ve státě Tennessee a zahlédl průvod starších bílých mužů protestujících s cedulemi proti pochodu žen za nezávislost. V jednu chvíli se ocitl mezi oběma skupinami, přišlo mu to absurdní, ale protože měl pohotový smysl pro humor, sebral opodál ležící krabici, roztrhal ji a v mžiku na ni napsal něco, co mu přišlo krátké, úderné a provokativní. Ptáci nejsou opravdoví - *birds aren't real*.

Odměnou mu byly zmatené pohledy z obou stran protestního davu. McIndoe tam chvíli postával, dokonce jednomu ze zvědavců odpověděl, že jde o hnutí založené v sedmdesátých letech bojovníky za práva zvířat a patrioty, co nechtějí být jakkoli sledováni. S vážnou tváří vysvětloval, že ptáci byli vyhubeni nervovým plynem shazovaným z letadel a potichu nahrazení sofistikovanými drony, sledujícími každý čtvereční metr americké půdy. Na všechny otázky měl věrohodně znějící odpovědi, ale pak se sebral, ceduli zahodil a odjel domů do Arkansasu.

O pár týdnů později mu ale někdo poslal video s milionem zhlédnutí. Video jeho samotného, jak pochoduje s onou cedulí

po Memphisu. Někdo ho natočil, pověsil na Facebook, kde mezitím probíhala živá diskuze. Jak to, že jsme si toho nevšimli? Může to někdo vyvrátit? Kde sídlí ono hnutí? A jak se k němu přihlásit a bojovat proti systému? Objevila se další videa - stovka dětí na střední škole, stojící na stolech kafetérie, sborově křičící „ptáci-nejsou-opravdoví“. Peter pochopil, že lid potřebuje proroka, jakkoli skrznaskrz falešného.

Konspirace se rychle šířila, zatímco ji živil tu a tam krátkými klipy a posty, v nichž mluvil o utajovaných lékařských výzkumech, podle nichž jsou krocani, které celá Amerika baští na Díkuvzdání, jen velmi sofistikovanými maketami plnými luštěninových proteinů a chemikálií. Máte doma papouška? Pravděpodobně jste si ho koupili proto, že na vás zapůsobily podprahové reklamy. Máte slepice? Kdo vám je prodal? A viděli jste svá vejce někdy pod mikroskopem? McIndoe mluvil jako kniha, používal proti vyvracečům konspirací jejich vlastní zbraně a spoléhal na sdílenou psychózu.

Vysokoškolský student psychologie se projektu zcela oddal a za tři roky mělo jeho hnutí patnáct poboček napříč USA, miliony followerů na sociálních sítích a pravidelná setkání a pochody o tisících účastníků. McIndoe to celé považoval za velkolepou reality show, užší vedení o všem vědělo a navzájem synchronizovalo rozrůstající se mytologii téhle pohádky o falešném ptačím světě.

McIndoe poskytoval rozhovory novinám, regionálním i celostátním televizím. Na Fox News byl dokonce dvakrát!

A přece je placatá

Potíž nastala, když chtěl z rozjetého vlnu vystoupit a začal pomalu odhalovat pozadí téhle konspirace, jež měla za cíl ukončit všechny konspirace. Nebo se jim alespoň vysmát a relativizovat je. Tahle koncovka bohužel nevyšla, protože oddaní následovníci odmítali uvěřit, že je to celé jen neškodná legrace. Začali se ptát, kdo se snaží McIndoea umlčet, zakládat své vlastní pobočky, které budou dál slepě věřit a bojovat za ptačí repopulaci do posledního dechu. Šest let postupně budované fasády se nedaří zbourat ani prostřednictvím televizních interview, celovečerního dokumentu nebo nedávno vydané knihy, v níž lze mezi řádky snadno vyčíst satiru, ale stále hrozí, že si ji stovky tisíc lidí koupí jako konspirační *Bibli*, podle které budou zatloukat okenice a odhánět z dvorků okřídlené voyeurky.

Rozmachu ptačí konspirace do značné míry pomohlo hned několik faktorů. Sociální sítě nebo YouTube mají

moudra. Celý proces je mnohem snazší v digitální/virtuální realitě, kde lze každý důkaz či fakt snadno zpochybnit, v éře umělé inteligence už si nemůžete být jisti ani zvukem či obrazem, dokonce ani tím, co jste v minulosti řekli, či neřekli, protože vše lze falzifikovat nebo zmanipulovat.

Zpětná vazba od zbytku běžné společnosti chybí. Na sociálních sítích se cíleně, či s neviditelnou pomocí algoritmu, obklopujeme stejně uvažujícími lidmi. Vznikají takzvané echo chambers, což jsou vlastně miniaturní sekty samy o sobě, často bez zlého úmyslu ohýbající naše názory a uvažování. Dekády trvající decimace autorit z řad učitelů či vědců, ustupující role mainstreamových médií a jejich gatekeeperů ve prospěch „hlasu lidu“ pak přispívá k tomu, co Peter McIndoe zažil na vlastní kůži. Jakkoli absurdní smyšlená konspirace má mimořádně tuhou kořínku, když se jí chytne dost lidí. Sto? Tisíc? Sto tisíc? V takový okamžik už se snažíte holýma rukama zastavit obří sněhovou kouli, u jejížhož zrodu stála jen jediná vložka...

A to se bavíme o někom, kdo se aktivně snaží onu dezinformaci zastavit, a cítí dokonce povinnost znovu obětovat vlastní pověst, aby si nasypal popel na hlavu a vysvětlil milionovým davům, že si z nich vystřelil. Například komunita fanů ploché země je dnes plná influencerů, politiků a šejdů, kteří samotné myšlenky nevěří, ale ochotně ji živí, protože pro ně znamená příliv lajků, peněz nebo voličů.

Podobně nelichotivá zpráva o stavu společnosti se před nadcházejícími americkými volbami nečte snadno, ale stačí se rozhlédnout po českých řetězových e-mailech a rychle zjistíte, že i my máme svoje oblíbené absurdní konspirace, některé s kořeny v lidových povídkách ze sedmdesátých a osmdesátých let. Čemu všemu lze uvěřit? Každý prý máme tu nějakou svoji falešnou pravdu a bráníme ji proti celému světu. ●

dlouhodobě nastavené algoritmy tak, aby podporovaly podobná témata. Víme něco, co ostatní ne. Snaží se nás umlčet, ale vy máte jedinečnou šanci se dozvědět naši pravdu. Klikněte si a propadněte se prostřednictvím doporučených a podobných videí do bezedné králičí nory. Přesně takhle obrovsky zesílil kult takzvaných flat-earthers.

Země je placatá a kdo tvrdí opak, ten je satanáš. Mnoho vědců a doktorů se snažilo ve skalních zastáncích této teorie vyzkoumat příčinu a narazili na zářející mechanismus. Řada z těch nejplamennějších proroků se totiž rekrutovala z odmítačů. Ti nejdřív začali hltat videa o zeměploše, aby „pochopili druhou stranu“. Následně začali točit videa, v nichž se argumentům flat-earthers vysmívali. Jenže to už je alternativní pravda zcela pohltitela a tváří v tvář záplavě videí

o placaté zemi, které algoritmus tvrdohlavě servíroval, sami sebe přesvědčili o tom, že tisíckrát opakovaná lež je vlastně převlečená pravda.

Novodobé sekty v rozpuku

Je to spirála, jež stejně spolehlivě funguje u chemtrails, očipovaných vakcín, útoků z 11. září nebo přistání na Měsíci. Tedy s tím rozdílem, že algoritmy vše katalyzují a zesilují mnohonásobně. A jakmile jste za obecního blázna, odvrátí se od vás staří kamarádi a rodina, čímž se naplno ocitnete v kruhu vyznavačů toho jediného a správného názoru. Takhle fungují sekty, o jejichž vnitřním fungování se v poslední době také mluví čím dál tím hlasitěji. Paralely jsou nepřehlédnutelné – odstránit vás od známých, příbuzných a autorit, vymazat původní přesvědčení a do prázdné nádoby postupně nalít nová

Potravinářský průmysl jako politicky citlivá sféra

Výjimečné postavení mělo cukrovarnictví: ČSR byla předním evropským výrobcem cukru. Mezi válkami ožilo pivovarnictví. A osobnosti jako Viktor Stoupal spojovaly byznys s agrárnickou politikou

Jakub Rákosník

Češi bývají pyšní na tradice zdejšího potravinářského průmyslu. Obzvláště mnohé cukrovary se dodnes tyčí v krajíně jako svědkové zašlých, domněle sladkých časů. Potravinářství jako celé odvětví podnikání mělo rovněž zásadní význam pro formování české společnosti v 19. století, v době, kdy byla konfrontována s nastupujícím kapitalismem a mechanizací výroby.

Historik Jaroslav Purš kdysi v této souvislosti formuloval třífázový vývoj moderního podnikatelství českých zemí během 19. století. Raná průmyslová revoluce se odvíjela hlavně v textilním průmyslu, a jak jsme viděli v předchozích dílech našeho seriálu, ten byl doménou především podnikatelů německého a židovského původu.

Druhá fáze rozvoje byla spjata s rozmachem potravinářského průmyslu vázaného na zemědělství, v němž byl naopak silný český živel, a proto i podnikatelská buržoazie byla daleko častěji českého původu. A na třetí fázi – spojené s rozmachem těžkého průmyslu a těžby uhlí – pak participovaly oba hlavní národy českých zemí již rovnoměrněji.

Agrární a agrárnický byznys

Specifikem meziválečného potravinářského průmyslu se stalo jeho úzké sepětí se zájmy Republikánské strany, takzvané agrárníků. Jejich vliv se v tehdejší československé společnosti projevoval volebními výsledky, v nichž stabilně po roce 1920 vítězili. Proto také všichni ministři předšedové Československé republiky pocházeli po roce 1922, kdy poprvé vládní opratě vzal do rukou Antonín

Švehla, až do září 1938 právě z jejich řad. Tuto šestnáctiletou kontinuitu agrárnických premiérů přerušilo jen sedmiměsíční intermezzo úřednické vlády v roce 1926, v jejímž čele stál kariérní úředník Jan Černý. Konec této série představovala mnichovská krize v září 1938, kdy byla ve vyhrocené předválečné atmosféře jmenována úřednická vláda v čele s generálem Janem Syrovým.

Oproti jiným politickým stranám se agrárníkům dařilo získávat elektorát z vyšších, středních (z těch především) i nižších vrstev zemědělského

obyvatelstva. Dnes by taková strategie uvrhla jakoukoli politickou stranu do bezvýznamnosti s ohledem na současný nízký počet osob spjatých přímo se zemědělskou produkcí.

V meziválečném období však ještě zemědělci představovali opravdu početný elektorát: vždyť v českých zemích počet ekonomicky činných v průmyslu překonal počet činných v zemědělství teprve ve sčítání lidu z roku 1910 a i v následujících desetiletích byly obě skupiny více méně vyrovnané. Onen pověstný „široký klobouk agrární strany“ byl však navíc schopen příkrýt i řadu voličů z jiných společenských vrstev.

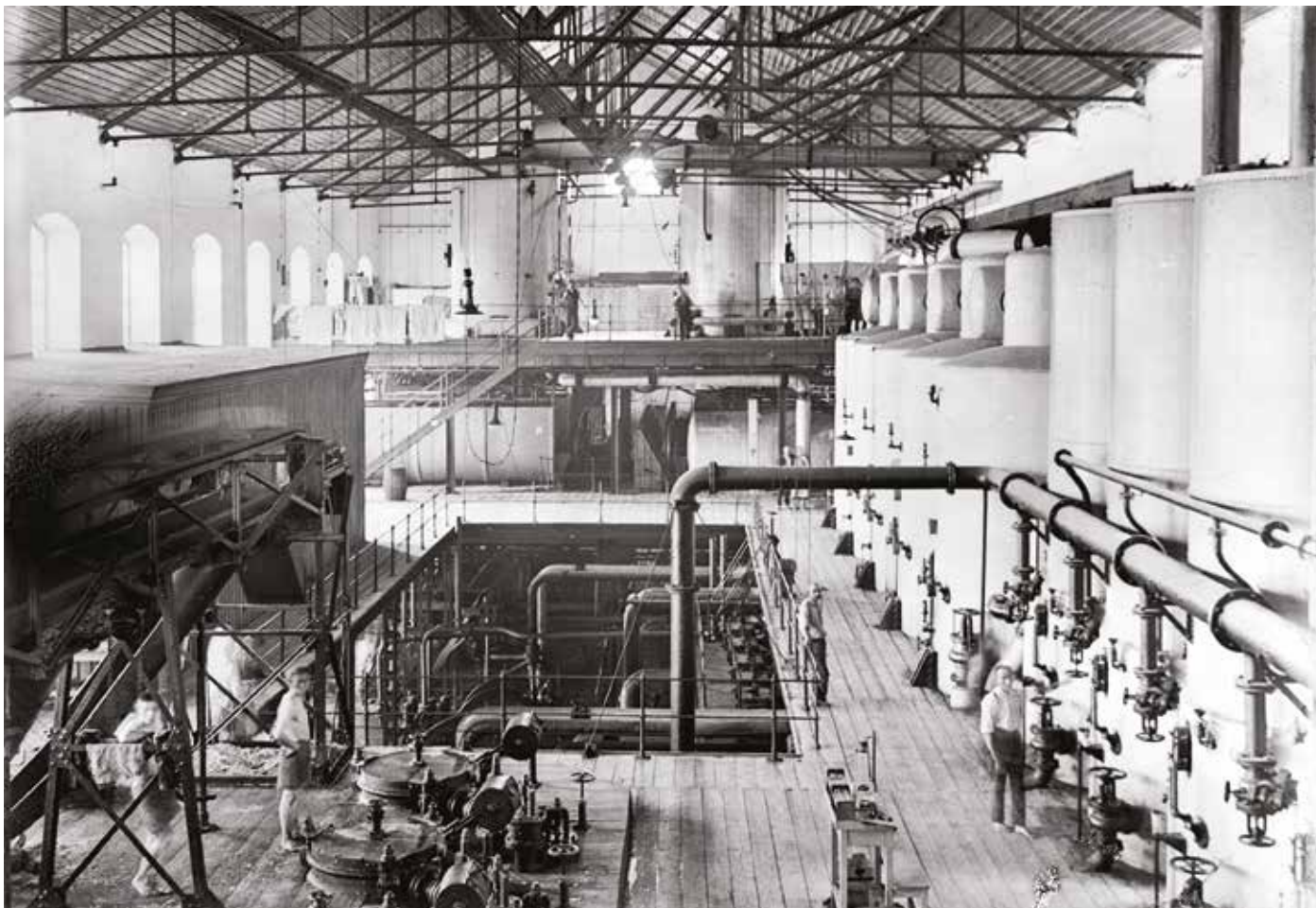
Kapitál a vliv na zákony

A platilo to i pro průmyslové podnikání. Zatímco původně se zájem této strany orientoval primárně na potravinářský průmysl a zemědělské peněžnictví (čili kampeličky), ve třicátých letech bychom nacházeli její reprezentanty ve správních radách akciových společností mnoha dalších odvětví – včetně třeba i klenotu strojírenství, tedy Škodových závodů.

O významu agrárnického kapitálu dobře vypovídá následující lakonická poznámka hospodářského historika Václava Průchy: „Ústředny zemědělského družstevnictví, obchod s dobytkem a masem na Moravě, četné cukrovary, lihovary a další podniky potravinářského průmyslu se staly součástí koncernů Agrární banky a Moravské banky nebo byly podřízeny Ústřední jednotě hospodářských družstev (což ovšem byla rovněž součástí ekonomického komplexu agrární strany – pozn. aut.).“ Na jiném místě svojí knihy *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992* (2004) pak

Jakub Kryštof Rad vyrobil roku 1843 kostku cukru, která má v Dačicích tento památník.

Cukrovarnictví bylo v Československu nebývale silným průmyslovým odvětvím. Takto například vypadala varná síň v hulínském cukrovaru při pohledu k vakuové stanici (nedatováno, počátek 20. století).

Průcha upozorňuje na související konsekvence. V roce 1933 byl vydán zmocňovací zákon, jenž umožňoval čs. vládě pro řešení dopadů hospodářské krize operativně přijímat nařízení s mocí zákona. Byly to právě zemědělství a potravinářský průmysl, kde díky moci agrární strany „nejčastěji legislativní forma posvěcovala egoistické zájmy agrárního kapitálu“, jak se dočteme ve zhodnocení.

Silné postavení ve vládě a z toho vyplývající vliv na zákonodárství – posílený ještě zmocňovacím zákonem – vytvářel v podmínkách ekonomické krize nezdravé prostředí pro férovou hospodářskou soutěž. O makroekonomickém dopadu rozsáhlých státních zásahů ve třicátých letech se vedly vášnivé diskuse mezi současníky a ani dnes mezi historiky nepanuje v tomto směru jednotný názor. Zůstává však nepochybné, že hospodářská politika pod taktovkou agrárníků vedla k přesunům zisků mezi různými skupinami kapitálu ve prospěch velkostatkářů, potravinových velkoobchodníků a podnikatelstva z potravinářského průmyslu.

Potravinářská odvětví a krize

V dlouhodobé perspektivě ovšem význam potravinářského průmyslu pozvolna klesal. Pro průmyslovou strukturu rakouské éry byla charakteristická dominance lehkého (textilního) a potravinářského průmyslu. Postupně však slábla. A tento trend pokračoval i v meziválečném období. Přesto dle sčítání průmyslových závodů z roku 1926 potravinářský průmysl (bez mlýnů) představoval stále ještě pětinu všech průmyslových závodů a každý osmý dělník příslušel do tohoto odvětví.

Význam potravinářství dokresluje také sčítání akciových společností a jejich kapitálu, kdy největší množství připadalo právě na potravinářství.

Poválečný chaos v průmyslové výrobě se dařilo postupně během let 1918 a 1919 odstraňovat, avšak nerovnoměrně. Některé obory v roce 1921 již překračovaly předválečný objem výroby, ale jiné – a patřila mezi ně též významná část potravinářského průmyslu – ještě nikoli.

Konjunktura druhé poloviny dvacátých let se v potravinářském průmyslu příliš neprojevila. Produkce cukru sice uspokojivě narůstala, ale index potravinářství jako celku se mezi rokem 1924 a 1929 dočkal překvapivého propadu o šest procentních bodů, což korespondovalo s již výše zmíněným trendem klesání jeho významu v československé ekonomice. I dopad velké hospodářské krize na potravinářský průmysl byl dvojnásobný. Díky tomu, že jeho významná část zabezpečovala základní potřeby obyvatelstva, což nešlo ani v době ekonomického poklesu redukovat, nečekal ho strmý propad. Zvláště nových oborů, jako byly konzervárny, mrazírny či průmyslové zpracování mléka, se krize dotkla minimálně. Zároveň se však v pokrízovém období oživení dostavovalo pouze velmi pomalu

20

ČSR vyráběla v polovině dvacátých let více než 20 procent evropské produkce cukru.

a růst byl nepatrný – oproti jiným oborům, jež zažily ve třicátých letech například i daleko větší turbulence.

Výjimečné cukrovarnictví

O významu potravinářství pro tuzemskou ekonomiku může vypovídat také struktura zahraničního obchodu. Na počátku dvacátých let připadalo z dovozu 23 procent na potravinářské produkty a živá zvířata, zatímco ve vývozu to bylo 19,5 procenta. Československý obchod tedy nestál na potravinářství a nepadal s ním. Jeho podíl však zanedbatelný nebyl, i když oproti dovozu pro ekonomiku nutných surovin (44 procent dovozu) a vývozu hotových průmyslových výrobků nepotravinářského charakteru (66,5 procent vývozu) ustupoval poněkud do pozadí.

Dobová akcie (účastina) cukrovaru ve slovenském Trebišově s jeho vyobrazením a datovaná srpnem 1936.

Potravinářský průmysl zahrnoval širokou škálu oborů. Mezi nimi však nepochybně vynikalo cukrovarnictví. Kolébkou moderní výroby řepného cukru se u nás stala Zbraslav u Prahy.

Tamní slavný klášter byl josefinskými reformami v osmdesátých letech 18. století zrušen a brzy se v jeho prostorách usídlil právě cukrovar. Jeho největší sláva se pojila s podnikatelem Antonem Richterem, jenž provoz zakoupil v roce 1812. Richterův náhrobek je dodnes na Zbraslavi k vidění. Památky na cukrovar však dnes již nespátříme. Výroba cukru tam byla zastavena po roce 1860 a na počátku 20. století byl klášter uveden do své původní podoby.

Do vzniku ČSR se výroba řepného cukru rozvinula v mohutné odvětví evropského významu: v polovině dvacátých let vyrábělo Československo více než dvacet procent celkové evropské produkce! A pokud by se vzala v úvahu globální výroba cukru – řepného a třtinového – pak by na tento nenápadný středoevropský stát připadalo více než šest procent světové cukerní produkce.

537 pivovarů jen v Čechách

Nemenší chloubou byla i tradice českého pivovarnictví. Z první světové války ale vyšlo notně otřesenou. V důsledku nedostatku surovin, především ječmene, který byl ve vyhladovělé válečné ekonomice využíván pro jiné účely, se pivovary musely uchýlovat k rozličným náhražkám či vaření mimořádně slabého moku – třeba i dvoustupňového piva.

Po roce 1918 však došlo k rychlému oživení výroby. A tak už ve dvacátých letech

Takové vratné láhve mival například turnovský pivovar kolem roku 1920.

napočítáme jen v Čechách 537 pivovarů v provozu, což představovalo 80 procent pivovarských podniků v republice! Poznamenejme, že obzvláště slabá byla výroba na Slovensku, kde se nacházela jen dvě procenta podniků. Současníci to vysvětlovali odlišnou kulturou ve

Spojovatel byznysu s politikou, moravský podnikatel a lobbista

Viktor Stoupal (1888–1944) spojil svůj vzestup s Ústřední jednotou řepářů a Syndikátem řepářů-akcionářů. Obě zájmové entity byly úzce propojeny s agrární stranou. Od roku 1922 posiloval své postavení ve správních strukturách Akciové společnosti pro průmysl cukrovarnický (ASPC). A jeho dravé skupování jihomoravských cukrovarů během dvacátých let pohltilo i židlochovický provoz (viz horní box). V roce 1933 se stal předsedou správní rady ASPC. Expanze pokračovala i ve třicátých letech, kdy se soustředil na akvizice upadajících cukrovarů z důvodů krize. V roce 1938 ASPC kontrolovala deset cukrovarů a s ohledem na význam jejího předsedy se jí přezdívalo „Stoupalův koncern“. On sám je příkladem úzkého propojení politiky a podniká-

ní v meziválečné ČSR, včetně masivních finančních transferů z podnikatelských účtů na bankovní účty agrární strany. Byl též politicky aktivní ve straně, kde představoval nejlivnější osobnost moravského křídla. Patřil k pravicové konzervativní frakci, jež měla přinejmenším rezervovaný vztah k prezidentu Masarykovi a doslova nepřátelský pak k jeho nástupci Edvardu Benešovi. Za války Stoupalův koncern spadl do klína Němcům a podle některých pamětníků byl právě tento ekonomický zájem nepřiznanou příčinou, proč byl Stoupal za heydrichiády zatčen. Zázrakem se vyhnul vykonání trestu smrti, avšak zemřel již v roce 1944. Zůstává otázkou, jaký by byl jeho osud po skončení války s ohledem na jeho prvorepublikové protihradní či protibenešovské „hříchy“.

Cukrovarnický mamut v Židlochovicích

Jeden z největších cukrovarů v českých zemích se nacházel v Židlochovicích u Brna. Založil jej na habsburských statcích Francouz Florentin Robert v roce 1838, jenž nebyl jen podnikatelem, nýbrž i nadšeným výzkumníkem cukrovarnických technologií. Původně se s bratrem věnoval ve Vídni velkoobchodu. Kromě cukrovarnictví byl aktivní i v chemickém průmyslu, železářství či těžbě uhlí. V Židlochovicích si roku 1865 propachtoval i velkostatek, kde si pěstoval cukrovou řepu pro svůj provoz. Autoři *Historické encyklopedie podnikatelů* (2003) na jeho adresu konstatují, že „tak jako se jeho cukrovar a rafinerie staly vzorovými podniky cukrovarnictví, jeho velkosta-

tek byl počítán k vzorovým modelům moderního zemědělského velkozávodu“. Po skončení první světové války pachtovní smlouvy propadly, protože v případě cukrovaru i velkostatku šlo o habsburské majetky, jež měly být v souladu se saint-germainskou mírovou smlouvou konfiskovány. Židlochovický cukrovar přešel do držení Akciové společnosti pro průmysl cukrovarnický, spjaté s agrární stranou a jejím představitelem Viktorem Stoupalem. Po únoru 1948 se cukrovar stal součástí národního podniku Jihomoravské cukrovary; výroba v něm byla zastavena v roce 1991. Dnes jsou jeho zbytky – komín a filtrační věž – kulturní památkou (na snímku z roku 2012).

Mapa pivovarů a sladoven v Československu jasně zobrazuje nevyrovnané rozmístění těchto provozů v mladé republice (situace ve 20. letech).

východních částech republiky, kde obyvatelstvo dávalo přednost raději vínu – či přímo kořalce.

S hojnými pivovary bylo úzce spjata sladovnictví, které rovněž patřilo k významným oborům československého potravinářství. Co je – alespoň na první pohled – paradoxní, je fakt, že pro rozvoj pivovarského oboru mělo ve sledovaném období jen minimální význam. Proč? Většina pivovarů si totiž produkovala svůj slad zcela ve vlastní režii. Proto většina produkce českých sladoven byla určena pro export. Srdcem českého sladovnictví se stala v druhé polovině 19. století Haná, jejíž výroba si získala v zahraničí věhlas. Český kapitál v oboru byl menšinový, jistě ne více než 40 procent, a navíc byl koncentrován v menších a středních podnicích.

Těmi dominantními byly společnosti německé a německo-židovské, například jako sladovnické impérium Markus Zweigs-Söhne v Olomouci (německy

Olmütz) založené již v roce 1869. Tento podnikatelský rod dodnes připomíná překrásná vila na olomoucké třídě Spojenců a rovněž několik „kamenů zmizelých“ (Stolpersteine), neboť někteří pokračovatelé rodu Zweigů byli pak okupanty zavražděni – a to nejen v koncentračních táborech Mauthausen či Třeblicka.

Četné čekankové sušárny

Pozapomenutým oborem je sušárenství. Sušila se řada produktů: od cukrovarských řízků přes brambory až po čekanku. Právě posledně jmenovaná byla v české ekonomice mimořádně důležitou, protože se z ní vyráběly kávové náhražky. Na konci dvacátých let fungovalo v republice přibližně 75 sušáren čekanky.

Velký rozmach zažily kávové náhražky za první světové války, kdy se v důsledku blokády stala káva ve střední Evropě vysoce nedostatkovým zbožím. A náhražkám vévodila – vedle žitné či ječné kávy – právě čekanková cikorka.

Domácí stoupenci autarkie, tedy hospodářské soběstačnosti země, mezi něž patřil také statistik a demograf Jan Auerhan (později nacisty roku 1942 popravený), hodlali domácí čekankou nahradit „zbytečný“ dovoz kávy, kterou považovali za škodlivou tělesnému i duševnímu rozvoji obyvatelstva. Spotřebitelé však byli jiného mínění a dovoz kávy utěšeně rostl, a to i během velké hospodářské krize až do roku 1933. Teprve pak přišel zlom.

Do potravinářského průmyslu patřilo také lihovarnictví, pekařství, škrobárenství, olejnictví anebo octářství. Prominentní místo však i s ohledem na dávné historické tradice zaujímala výroba mouky – mlynářství. A na něj zaměříme pozornost v dalším díle tohoto seriálu. ●

Autor je hospodářský historik, působí na Filozofické fakultě UK

Dobová reklama na cikorku (asi 1930).

Není sklep jako Sklep

Až se vydáte do Velkých Bílovic, určitě zajděte do Sklepa 38, který vybudoval Petr Skoupil mladší. Víno si tu můžete vychutnávat rovnou z postele

Dagmar Tichá
Amazing Places

Psal se rok 1992, když Petr Skoupil založil rodinné vinařství a navázal tak na rodinnou tradici výroby vína. Dnes jsou vína z Vinařství Skoupil vysoce ceněná; získala ocenění za kvalitu i design a na chodu firmy se podílejí také tři Skoupilovy děti. Jsou to syn František, dcera Kateřina a nejstarší syn Petr, který vyjma rodinného vinařství provozuje také vlastní projekt vinného sklepa, ovšem ne ledajakého. V jednom objektu naleznete stylový sklep, vinný bar a butikové ubytování. To vše pod názvem Sklep 38, protože mu na Hlavní ulici ve Velkých Bílovicích náleží právě dotyčné číslo popisné.

„Ke službám našim milovníkům vína jsem přidal vinný sklep. Jedním z hlavních důvodů byla touha vytvořit něco

svého, kde se budu moct samostatně realizovat,“ vysvětluje Petr Skoupil mladší a ve vyprávění pokračuje: „Zhruba před sedmi lety jsem koupil dva hektary vinic na podnikání. Říkal jsem si, že by to chtělo ještě sklípek.“

Osud tomu chtěl, že se v té době objevil k prodeji sklep na Hlavní ulici 38. To Petrovi vyhovovalo: „Nesmělo to být daleko, aby se zákazníci mohli pohodlně, třeba i pěšky přesunout. Teď to mají nějakých 300 metrů od našeho rodinného vinařství,“ vysvětluje.

Původní sklep byl ale dobrý leda ke zbourání a podoba sklepa nového se nenarodila hned. Skoupilovy představy byly vcelku jasné: chtěl, aby sklep nebyl jen pro degustace, ale aby žil vlastním životem a hostům poskytoval také ubytování. „Projekt jsem několikrát měnil, až jsme si nakonec přáclí s architektem Václavem

Kociánem, který dělal prodejnu v našem vinařství,“ vzpomíná Petr Skoupil. Na prostoru sedmkrát deset metrů vybudovali to, co tam teď je – spojení vinného bistra, sklepa i ubytování.

Sklep 38 navazuje na tradici vinných sklípků jižní Moravy a přináší v moderním pojetí a vysokých standardech nový prostor pro vinařské zážitky a setkávání. Jeho benefitem je kompletní vybudování od základů přesně podle představ majitele. Touha hýčkat a pohostit tu je patrná na prvním pohled.

Zážitek ve sklence i na talíři

Hlavní ulice ve Velkých Bílovicích dělá svému jménu čest. Prochází tudy spousta lidí; potenciálních zákazníků a hostů. Právě to přivedlo Petra Skoupila na myšlenku, že by bylo vhodné oslovit všechny, třeba i ty, kteří jdou kolem jen náhodou

📍 Sklep 38

Hlavní 38, Velké Bílovice

a nemíří pro vína z vinařství Skoupil cíleně. Posedět, popít, popovídat a dozvědět se, co všechno vám tu mohou nabídnout! Zkrátka vejít z ulice rovnou do wine baru. A to se podařilo.

Vinné bistro ve Sklepe 38 má otevřeno od středy do neděle a kromě skvělého vína od Skoupilů tu zaručeně uspokojíte své chuťové buňky i výborným občerstvením. Můžete zakousnout rozmanité tapas, nechybějí kvalitní olivy, sušené šunky, salámky fuet a rajčata sušená skutečně na slunci i moravské tradiční speciality, jako je třeba škvarková pomazánka, moravské uzené či koláčky.

„Nabízíme vyhlášené moravské koláčky od pana Orlického z Hlohovce, ty už jsou legendou snad krajskou, nejen lokální,“ říká Skoupil a dodává: „U nás z Bílovic bereme dýňová jádra od Herůfků, to je typická místní záležitost. V době hodů tu před jejich jádrky není úniku,“ směje se Petr v narážce na tyto „oříšky“.

A pokud byste si rádi vychutnali kávu a k ní třeba čokoládový fondant nebo jiný dezert, není problém! Na menu tu najdete vskutku bohatý výběr lahůdek, jež se skvěle snoubí s vínem, kávou, ale třeba

i s pivem, protože kromě jiného vám tu mohou natočit řádně vychlazenou Plzeň.

Nejvyšší kvalita je tu absolutní prioritou. „Naším hostům nenabídžeme nic, co neprojde naší ochutnávkou a o čem nejsme přesvědčeni, že je to prostě to nejlepší, co můžeme nabídnout,“ přibližuje koncept menu a vlastně i celého Sklepa 38 Petr Skoupil mladší. Po první sezoně už své hosty znají a pro nadcházející období čeká nabídku tapas rozšíření. „K holandským sýrům přibudou italské a inspiraci si vezu i ze zahraniční, protože hodně sleduji, jaké tapas servírují k vínům v jiných zemích,“ říká Petr.

Pokud vás přijede víc, můžete si objednat i grilovačku. A nejen tu. Pro degustace, oslavy, firemní teambuildingy a večírky, rozlučky se svobodou a bezpočet dalších možných akcí je Sklep 38 ideálním místem. Soukromí ruku v ruce s kvalitou a profesionálními službami, kdy se tu o vás postarají ve všech směrech, tady není prázdný slogan, ale realita.

Skoupil přikyvuje: „Lidé jsou různí a každý ocení něco jiného. Stejně jako máme rozmanité menu, jsme připraveni vyjít vstříc i ve všem ostatním. Ať už

jde třeba o to zmíněné grilování, zajištění zápůjčky kol nebo elektrokol, možnost propojit servis Sklepa 38 s rodinným vinařstvím... Vždy chci dostat vysokému standardu a spokojenosti našich hostů.“

Okouzující výhled na vinohrady

Kromě wine baru a sklepa nabízí Sklep 38 ubytování až pro deset osob ve třech stylových pokojích. Čekají tu na vás postele vyrobené na míru, vysoké matrace, francouzská kosmetika L'Occitane, čaj, káva a samozřejmě minibar s víny z rodinného vinařství. Pokud byste nevěděli, po které lahvi sáhnout, rádi vám poradí! Nejjít tu letos frčí suchá Pálava ročník 2023 a oblíbená jsou také šumivá vína.

Výhledy na vinohrady si tu v příští roce můžete vychutnat nejen ze zázemí Sklepa 38, ale i z jeho okolí; Petr Skoupil mladší plánuje pro své hosty snídaňové a piknikové koše. Kam s nimi vyrazit, abyste si vinohrady vychutnali také očima, vám pochopitelně ukážou.

Poslední, co by vám tu snad mohlo chybět, je živá muzika. Ale i tu tady najdete. Stačí sledovat Instagram Sklep 38 a z programů Wine & Music vám nic neuteče. ●

INZERCE

euro

Peugeot

SUV Peugeot 3008 a 5008: Ještě větší dojezd

Elektromobil se díky tichému provozu bez emisí, zplodin či zápachu hodí nejvíce do města. V něm totiž nejlépe poslouží svému okolí. Nicméně dnešní elektromobily se díky radikálnímu nárůstu dojezdu mohou bez obav pustit i daleko za hranice měst. Například atraktivní elektrické SUV Peugeot 3008 ujede na jedno nabití až sedm set kilometrů. Jeho větší bratr, prostorný sedmimístný Peugeot 5008, jich zvládne šest set šedesát osm. Oba modely jsou dodávány v několika elektrických variantách, 210, 320 nebo 230 koní, s dvěma úrovněmi dojezdu a jako dvoukolka či čtyřkolka. Baterii o kapacitě 96,9 kilowatthodiny lze přitom v rychlodobíječce dobít z 20 na 80 procent za pouhých 27 minut. Vedle čistě elektrických verzí Peugeot nabízí oba modely i varianty s hybridním pohonem, které se dobíjejí výhodně rekuperací, a proto se obejdou bez dobíjecí infrastruktury. ●

Více na [peugeot.cz](https://www.peugeot.cz)

České vládě došly peníze na podporu elektromobilů

Firmy vyčerpaly dotace o rok dříve, než bylo v plánu. Frčela Tesla i Volvo

Erich Handl
handl@tydenikeuro.cz

Národní rozvojová banka (NRB) na jaře spustila dotace na nákup elektromobilu, vodíkového vozu nebo nabíjecí stanice pro firmy a živnostníky. Cílem bylo vybudit zájem o ekologickou mobilitu, program měl trvat až do září 2025. Dotace k zaručenému úvěru na osobní elektrické auto činila 200 tisíc korun, na dodávky až 300 tisíc. K tomu bylo možné žádat i o prostředky na pořízení dobíječky. Celkově byly v osudí téměř dvě miliardy korun.

Rozjezd dotační výzvy byl nejdříve vlažný, ale v létě začal být zájem o státní podporu značný. Registrace osobních aut s alternativním pohonem do září meziročně stouply podle statistik Svazů dovozců automobilů (SDA) o 31,79 procenta (z 32 647 na 43 024 vozů). Počet registrovaných čistých elektromobilů přitom narostl dokonce o 42,53 procenta. Začátkem října vydala Národní rozvojová

banka prohlášení, že v rámci programu zbývá už jen desetina vyhrazených prostředků. A týden na to už bylo vše vyčerpáno! Čtrnáctého října o půl třetí odpoledne peníze na dotace došly.

Jak je to možné? „Řada importérů aut naskočila na danou situaci agresivním marketingem a dokázala nabídnout firmám dostatečný počet aut se zajímavou dotovanou cenou. Nejúspěšnější značkou byla v tomto směru americká Tesla, dařilo se také Volvu, množství elektromobilů prodaly letos v létě také Škoda, Volkswagen nebo Hyundai,“ komentoval situaci tajemník SDA Josef Pokorný.

Jaký je tedy výsledek vládního dotačního pokusu? Přesná čísla z centrálního registru vozidel budou k dispozici až na konci října, lze ale odhadnout, že se letos prodalo kolem šesti tisícovek dotovaných elektroaut. „Křivka jejich prodeje bude zřejmě letos už jen klesat, protože šlo o jednorázovou akci, žádnou navazující dotační výzvu stát nepřipravuje,“ shrnul efekty dočerpaných dotací pro týdeník Euro Pokorný. ●

Autor je šéfredaktorem časopisu Automakers

Brněnský veletrh jel na vodík

Letošní Mezinárodní strojírenský veletrh zaplnil téměř celé výstaviště v Brně. Nechyběli tradiční dodavatelé do autoprůmyslu jako Rubena nebo TOS Vansdorf, převažovali ovšem zahraniční vystavovatelé. Před pavilonem A byly k vidění vodíkové vozy Toyota Mirai a Hyundai Nexu (na snímku). Testovací jízdy s nimi nabízel Cylinders Holding, propagátor tohoto druhu pohonu.

Skupina Stellantis strádá, její akcie padají

Nadnárodní automobilka Stellantis zhoršila celoroční výhled a její akcie navzdory ohlášeným personálním změnám pokračují v poklesu na burze. Od začátku roku tak ztratily už zhruba 45 procent své hodnoty. Šéf automobilky Stellantis Carlos Tavares odejde z funkce, až mu v roce 2026 vyprší kontrakt; nový se zatím hledá.

Manažeři jednali v Rožnově

Rožnovský výrobce čipů onsemi hostil jednání Sdružení automobilového průmyslu. O současném dění v českém i evropském autoprůmyslu a řešené legislativě informoval oborové kolegy výkonný ředitel sdružení Zdeněk Petzl. Nejnovější data k evropskému trhu vozidel a výhled prodeje a výroby do konce roku prezentoval Pavel Ešner. ●

SOS ADRA: POVODNĚ 2024

Pomáháme lidem
zasaženým povodněmi

Chcete pomáhat s námi?

Darujte na sbírku

[Darujme.cz/sosadrapovodne2024](https://darujme.cz/sosadrapovodne2024)

nebo na účet

66 8888 66/0300

VS: **391**

Sbírka

Účet

ADRA.CZ

Rolls-Royce má nový a rozšířený showroom v Praze

Společnost Rolls-Royce Motor Cars Prague slavnostně otevřela nový showroom v české metropoli. Původní showroom byl proměněn z architektonického a estetického hlediska, ale současně došlo i k významnému rozšíření. Vstup je ozdoben nezaměnitelným emblémem značky: soškou Spirit of Ecstasy. Majitel společnosti Karel Kadlec říká: „Soška Spirit of Ecstasy je zřejmě nejvyšším symbolem úspěchu. Nový showroom dokládá naši neustálou snahu o dokonalost, kterou stvrdilo i letošní udělení titulu Globální dealer roku.“ Z renovovaných prostor i nadále vyzařuje smysl pro detail, moderní pojetí luxusu a kreativita.

EG.D zavádí digitální podpisy smluv

Distribuční společnost EG.D, člen skupiny E.ON v České republice, pokračuje v digitalizaci klíčových zákaznických služeb. Od léta nově zavedla možnost elektronického podpisu díky aplikaci DigiSign. Klienti se tak při žádostech vlnou přeposílání podepsaných smluv poštou a celý proces se výrazným způsobem zjednoduší a zkrátí. Navíc odpadnou i možné problémy s doručováním. Novinku už během srpna využilo 20 procent zákazníků, kteří nějakou z žádostí u EG.D řešili. „Nasazení elektronického podepisování smluv je pro nás obrovským úspěchem a krokem kupředu,“ uvedl Pavel Čada, místopředseda představenstva společnosti EG.D.

CzechTrade v Brně nabízí přes 300 konzultací

Agentura na podporu obchodu CzechTrade pravidelně organizuje na Mezinárodním strojírenském veletrhu v Brně (MSV) vzdělávací i konzultační akce pro české exportéry. V letošním roce byl největší zájem o individuální konzultace v rámci akce Meeting Point CzechTrade. Exportérům byli k dispozici zástupci z 20 vybraných zahraničních kanceláří agentury, nejvíce se firmy zajímaly o export do sousedních zemí, mimo Evropu pak do USA. „Tato akce zaujímá v rámci strojírenského veletrhu pevné místo, kde se každoročně setkávají lidé z byznysu a konzultují ve správnou dobu své exportní záměry pro příští rok,“ říká šéf CzechTrade Radomil Doležal.

Svět Johna Williamse v O2 Universu

Jedinečná show *The Universe of John Williams* v podání The City of Prague Philharmonic Orchestra s hostujícím dirigentem a zároveň moderátorem Petem Harrisonem a s velkým pěveckým sborem skládá hold nejslavnějšímu skladateli filmové hudby všech dob, držiteli pěti Oscarů Johnu Williamsovi. Jeho strhující melodie z filmů jako Hvězdné války, Jurský park, Harry Potter, E.T. - Mimozemšťan, Sám doma nebo Čelisti a série s Indianou Jonesem ožijí v originálním konceptu s výpravnými projekcemi, komentáři „ze zaku-lisi“ vzniku kulturních skladeb a také velkolepou světelnou show už 7. prosince v pražské hale O2 Universum.

Akce PULSE 2024 hostila hvězdy – a oceňovala je

V centru Prahy, v inspirujících prostorách nové budovy Umprum v Mikulandské ulici, se začátkem října konala konference a slavnostní předávání cen PULSE Prague 2024. Tento dvoudenní svátek architektury, urbanismu a designu se stal místem, kde se setkali profesionálové z celé střední Evropy i dalších koutů světa. Na akci dorazil též renomovaný japonský architekt Kengo Kuma (*na snímku*), jenž nejen přednášel, ale také převzal prestižní cenu za celoživotní dílo: Jan Kaplický Award. Letošní konference jasně potvrdila svůj cíl, s nímž vznikla: propojovat kreativní středoevropský region, sdílet inovativní myšlenky, a umožňovat tak mezioborovou diskusi i setkání jednotlivců a firem.

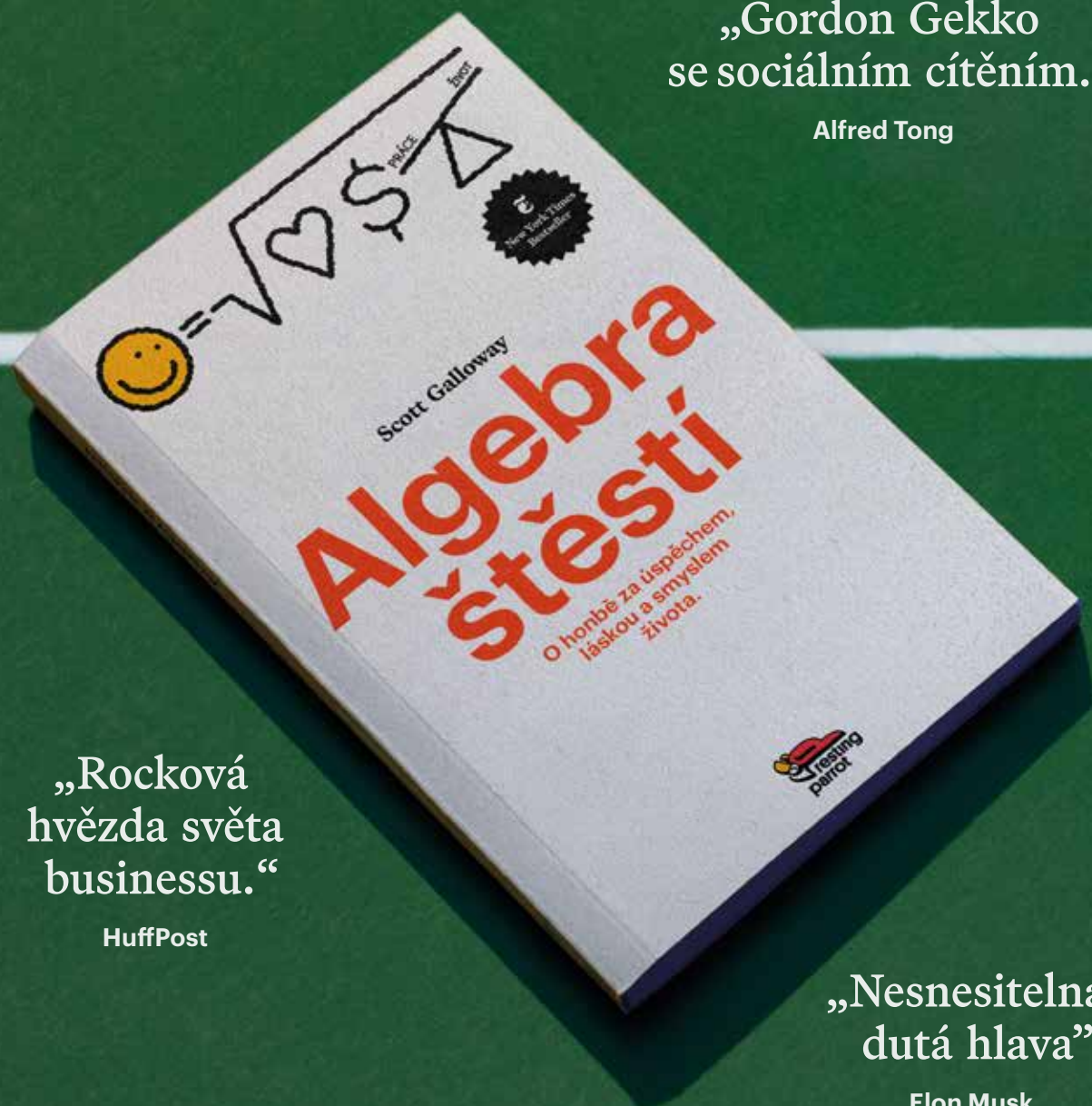

Pointa na konci roku vydá 500. knihu

Online nakladatelská služba Pointa zkušným i začínajícím autorům pomáhá sestavit knižní tým a zafinancovat vydání knihy s pomocí crowdfundingu. Následně ji provede celým procesem, zajistí tisk a distribuci a pomůže s propagací. Nyní oslavuje šest let existence a ohlíží se za dosaženými úspěchy. Celkem už má na svém kontě více než 250 tisíc prodaných knih a 480 vydaných knižních titulů nejrůznějších žánrů. V crowdfundingových kampaních přispělo více než 48 tisíc lidí celkovou částkou převyšující 47 milionů korun. Za dobu fungování Pointa spustila celkem 831 předprodeje, z toho 500 bylo úspěšných.

„Gordon Gekko
se sociálním cítěním.“

Alfred Tong

„Rocková
hvězda světa
businessu.“

HuffPost

„Nesnesitelná
dutá hlava“

Elon Musk

Několik základních principů pro dobře prožitý život:

Bohatství = příjmy > výdaje • Nuda je sexy, jde-li o vaši kariéru
• Jste-li mladí, přestěhujte se do města • Skvělá dovolená
> skvělé auto • Rovnováha je mýtus • Šťastná náhoda je
proměnnou odvahy • Steve Jobs byl kretén • Úspěch = odolnost
/ neúspěch • Nikdy nedopustíte, aby váš partner/partnerka trpěli
hladem nebo chladem • Nepropadejte svým vášním • Více se
sami poťte a méně sledujte, jak se potí někdo druhý

Vychází jako první díl
ediční řady Adam Bernau

www.restingparrot.com

Fruko-Schulz

Josef Kroulík • marketingový manažer

Marketing jindřichohradecké likérky Fruko-Schulz od září řídí Josef Kroulík, který nastupuje na nově vytvořenou pozici marketingového manažera. „Prioritou je pro mě vytvoření celkové marketingové strategie na základě aktuálních obchodních cílů. Kromě oživení portfolia a revize prodejních kanálů se budeme průběžně věnovat také strategickému budování značky,“ uvádí. Kroulík má zkušenosti z marketingu i obchodu významných značek, jako jsou Budějovický Budvar, kde působil přes deset let, nebo Koh-i-noor. Do Fruko-Schulz přichází z firmy Belis, kde vedl divizi Smalt a byl i členem představenstva společnosti.

Cushman & Wakefield

Nicolas Horky • partner a vedoucí týmu

Do společnosti Cushman & Wakefield přišel na pozici vedoucí týmu hotelových transakcí v regionu střední, východní a jihovýchodní Evropy Nicolas Horky. Ten se pohybuje na trhu s hotelovými nemovitostmi více než patnáct let. Pracoval v Orco Property Group, později se připojil k týmu Principal Real Estate Europe v Londýně. V roce 2020 se stal partnerem ve firmě SNH Consulting a od roku 2023 vedl mezinárodní tým pro financování projektů ve Photon Energy Group. Horky studoval mezinárodní obchod a development na ESCE a NEOMA Business School ve Francii.

bpv Braun Partners

František Čech • advokát

Od října rozšířil řady odborníků kanceláře bpv Braun Partners advokát František Čech, který se ve své praxi specializuje

zejména na pojišťovnictví, spory, insolvenční právo, korporátní právo a nemovitostní právo. Čech je absolventem Právnické fakulty Univerzity Karlovy a King's College London. Je členem České advokátní komory. Před příchodem do bpv vedl více než deset let vlastní praxi. Své předchozí zkušenosti získal v renomované pražské advokátní kanceláři a také na stáži v mezinárodní advokátní kanceláři v Londýně.

BiQ Group

Ján Zajíc • ředitel pro data a AI

Vystavět samostatnou Data & AI divizi v BiQ Group a hledat lék na genetické nemoci jsou cíle nového ředitele pro data a umělou inteligenci Jána Zajíce. Ten má dlouhodobé zkušenosti s analýzou dat, umělou inteligencí i vytvářením nových obchodních příležitostí. V BiQ Group plánuje vybudovat tým expertů, který bude zákazníkům nabízet datová řešení, strojové učení a data science. „Existuje přes osm tisíc známých genetických onemocnění, na drtivou většinu z nich dosud neexistuje lék. Možnosti vědy se však neskutečně posouvají a zásadní roli v tom hraje právě IT. Vidím v této oblasti obrovský potenciál, k jehož naplnění můžu přispět,“ vysvětluje Zajíc.

Shoptet

Ondřej Buben • CSIO

Jako dosavadní head od Shoptet Pay se Ondřej Buben posouvá do nové manažerské role. V Shoptetu, české jedničce v poskytování e-shopových řešení, zůstane pozici chief strategy initiatives officer a stane se součástí vrcholového managementu. „Podařilo se nám vybudovat platební řešení v rámci Shoptet Pay, jež našim zákazníkům zvýší produktovou hodnotu a zároveň sníží jejich administrativní zátěž. S podobnou ambicí chceme pokračovat i v dalších strategických iniciativách a pomáhat našim klientům ještě více tam, kde potřebují,“ plánuje Ondřej Buben.

21. ŘÍJNA

Jaromír Babinec (55)

člen představenstva:
Aricoma

Jozef Klein (63)

generální ředitel,
předseda představenstva:
Asseco Central Europe

22. ŘÍJNA

Leoš Anderle (49)

CEO, místopředseda představenstva:
Sekyra Group

Milan Novotný (78)

předseda představenstva:
Centropen

Philip Roland Staehelin (56)

člen správní rady: Transparency
International – Česká republika

Martin Václavěk (55)

předseda rady jednatelů:
ČEZ Energo

23. ŘÍJNA

Jana Skálová

partnerka: TPA Česká republika

24. ŘÍJNA

Aleš Slivka (54)

prokurista: Prefa Aluminiumprodukte

Josef Vávra (65)

spolupřítel, člen představenstva:
Rodinný pivovar Bernard

25. ŘÍJNA

Jan Havlík (45)

viceprezident: Unie výrobců
a dovozců lihovin ČR

Martin Růžička (54)

člen představenstva: EGAP

26. ŘÍJNA

Jiří Hlavenka (60)

společník, jednatel:
Fayn Telecommunications

Daniel Svoboda (48)

managing partner: McKinsey &
Company Central Europe

27. ŘÍJNA

Miroslav Lukšík (74)

generální ředitel,
předseda dozorčí rady:
Pozemní stavitelství Zlín

euro^o

Čtete
nás již

26
LET

#chcivedetvic

www.tydenikeuro.cz

Samotné soláry a větrníky změnu energetiky neroztočí

Vojtěch Křenovský
výkonný ředitel společnosti 2JCP

Transformace k udržitelné energetice se v uplynulých letech stala extrémně diskutovaným, a zejména mediálně viditelným tématem. Veřejná i politická diskuse našla poměrně rychle mediální vítěze, ale skutečnost je jako vždy složitější, než to na první pohled vypadá. Proč jsou vítr a slunce celebritymi „Green Dealu“, zatímco další technologie se zcela zásadním dopadem zůstávají jeho popelkami?

Některé technologie, například fotovoltaické panely nebo větrné elektrárny, se staly symbolem energetické transformace. Jejich popularita vychází především z jednoduchosti jejich konceptu i vizuálního

dopadu. Téměř každý si totiž dokáže představit solární panely na střeše nebo větrné turbíny na kopci. Tyto technologie jsou snadno pochopitelné, relativně rychle instalovatelné, a především jejich přínosy okamžitě viditelné. Tento „sex appeal“ je navíc podpořen silným marketingem a veřejným tlakem na rychlá a efektivní řešení, často související s veřejnými dotacemi.

Pokud se však podíváme hlouběji na jejich reálný ekonomický dopad, zjistíme, že ne vždy odpovídá jejich mediálnímu obrazu. Fotovoltaika a větrné elektrárny sice výrazně přispívají k dekarbonizaci, ale jejich schopnosti pokrýt reálné energetické potřeby moderní společnosti mají limity, zejména pokud jde o stabilitu dodávek a závislost na přírodních podmínkách. Navíc je jejich instalace často podmíněna

značnými dotacemi, což vyvolává otázky o dlouhodobé (zejména ekonomické) udržitelnosti bez veřejné podpory.

Na druhé straně pomyslného mediálního ringu stojí například technologie na zachytávání a ukládání uhlíku (CCUS) či pyrolytická recyklace. Ty mají obrovský potenciál pro globální snížení emisí a cirkulární ekonomiku, zejména v průmyslu, ale nejsou stejně mediálně atraktivní. Jejich problém tkví zejména v obtížnějším pochopení médií, vyšších počátečních investicích i delším času technologického zavádění. To snižuje jejich okamžitou atraktivitu jak pro investory, tak zejména pro politiky. Jejich ekonomický přínos se často projeví až dlouhodobě, což přesahuje rámec běžného politického cyklu.

Uplynulé roky ukázaly, že se debata s názvem „Green Deal“ dostává do nové fáze, která se začíná řídit spíše racionálními kritérii než pouze emocemi a nadšením. Evropa si například ověřila, že i bez ruského levného plynu zůstávají moderní technologie založené na tomto palivu vysoce efektivním, a především stabilizujícím prvkem. Stejně tak moderní spalovací motory s námi zcela zjevně ještě nějakou dobu zůstanou. Pojďme tedy vpustit racionální debatu i do dalších oblastí moderní průmyslové energetiky. Technologie založené na vodíku, cirkulární ekonomice, zachytávání uhlíku nebo „waste to X“ se totiž stávají součástí globální energetické transformace. Procesu, který má stále jako portrétní fotku točící se větrník. Ten ale celou změnu nezvládne. ●

euro

www.instagram.com/tydenikeuro

www.twitter.com/tydenikeuro

www.facebook.com/tydenikeuro

www.tydenikeuro.cz

Tydeník Euro
vychází od října 1998

Vydává
New Look Media s.r.o.
Apolinářská 3
Praha 2
128 00
IČO: 06162894
dopisy@tydenikeuro.cz
www.tydenikeuro.cz

**Analytik
a komentátor**
Petr Fischer

Reportér
Ondřej Koutník

Redakce
Erich Handl
Vít Chalupa
Ondřej Kubala
Jan Palička
Miloš Štěpař
Lukáš Vincent

Šéfredaktor
Ondřej Hergesell

Zástupce šéfredaktora
Martin Rychlík

Editoři
Luděk Bednár
Pavel Pokorný

(E-mail na členy redakce:
prijemi@tydenikeuro.cz)

Stálí spolupracovníci
Klára Donathová
Pavel Hanslíček
Blahoslav Hruška
Petra Jaroměřská
Lukáš Kovanda
Luděk Mádrl
Martin Pánek
Dušan Rovenský
Václav Rybář
Přemysl Souček
Petr Starý
Ondřej Stratilík
Matěj Široký

Jazyková redakce
Kateřina Špačková
Simona Vondráčková

Grafické oddělení
Jakub Adamů
Štěpán Bejr
Vojtěch Velický

Fotooddělení
Hynek Glos
Marek Musil
Lukáš Procházka
Vladimír Šigut
Michael Toms
Matuší Tóth

Obchodní ředitelka
Michaela Hromádková
michaela.hromadkova@newlookmedia.cz, tel.: 602 853 496

Inzerce
Lucie Ouzká
lucie.ouzka@newlookmedia.cz, tel.: 607 144 396
Ernest Novák
ernest.novak@newlookmedia.cz, tel.: 608 818 028
Ivona Steinerová
ivona.steinerova@newlookmedia.cz, tel.: 777 830 500
Jakub Šuták
jakub.sutak@newlookmedia.cz, tel.: 731 083 500

Manažerka distribuce, výroby a logistiky
Monika Matějková
monika.matejkova@newlookmedia.cz

Objednávky předplatného
SEND Předplatné, s. r. o.
T: 225 985 225
tydenikeuro@send.cz
www.tydenikeuro.cz
/predplatne

Distribuce
První novinová
společnost a.s.
Česká pošta, s. p.

Tisk
Triangl, a.s.

Registrace
MK ČR E 8030
pod č. j. 10004/98
ze dne 28. 8. 1998,
ISSN 1212-3129.
Nevyžádané
rukopisy
se nevracejí.

© New Look Media.
Jakékoli užití části
nebo celku, zejména
přetisk včetně šíření
jakýmkoli způsobem
bez výslovného svolení
vydavatele, je
zapovězeno.

Ve spolupráci s
FT
FINANCIAL
TIMES

muži v česku

ZÁŘÍ - ŘÍJEN 2024 | 95 Kč | 100 stran

VOJTĚCH VODOCHODSKÝ

Hvězda filmu Vlny o odvaze riskovat
a snech, které si plní...

Nové číslo právě v prodeji

www.muzivcesku.cz

[instagram.com/muzivcesku](https://www.instagram.com/muzivcesku)

Since 1924

Zcela nové MG HS

již od **6 690 Kč** měsíčně*

- Výkon 170 koní
- Špičkové technologie MG iSMART a MG PILOT
- Zavazadlový prostor 507 litrů

150 000 km

Pro vozidlo s pořizovací cenou 669 900 Kč vč. DPH a podílem zákazníka 45,23 % z ceny (303 000 Kč) činí celková výše spotřebitelského úvěru 366 900 Kč. Při době trvání 60 měsíců je pevná zápujční úroková sazba 3,59 % p. a., poplatek za uzavření smlouvy 0 Kč a RPSN 16,1478 %. Pravidelná měsíční splátka úvěru 6 689,35, měsíční náklady na pojištění 2 051,33 Kč (havarijní a povinné ručení), tj. celková měsíční splátka vč. pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla (povinné ručení) a havarijní pojištění 8 740,68 Kč a celková částka splatná spotřebitelem * 524 440,76 Kč. Odpovědnostní a havarijní pojištění jsou povinnou doplňkovou službou. Nejedná se o návrh na uzavření smlouvy. Poskytovatelem vázaného spotřebitelského úvěru je ČSOB Leasing, a. s.* Celková částka splatná spotřebitelem obsahuje pojištění odpovědnosti za újmu způsobenou provozem vozidla a havarijní pojištění. Kombinovaná spotřeba 7,4-7,6 l/km, emise CO₂ 168-173 g/km (dle normy WLTP). Údaje dle směrnice a nařízení EU nebo předpisů EHK.

